

Turvapaikanhakijat Oulussa - vuoden 2015 pakolaiskriisi sanomalehti
Kalevan uutisoinnissa

Rebekka Kuikka
Pro gradu –tutkielma
Luonnontieteellinen tiedekunta
Maantieteen laitos
Oulun yliopisto
6.9.2017

Yksikkö: Maantieteen tutkimusyksikkö	Pääaine: Maantiede	
Tekijä (Sukunimi ja etunimet, myös entinen sukunimi): Kuikka Rebekka Raisa Matilda	Opiskelija- numero: 2191399	Tutkielman sivumäärä: 72
Tutkielman nimi (suomeksi; muun kielinen nimi ilmoitetaan vain jos se on tutkielman kieli): Turvapaikanhakijat Oulussa - vuoden 2015 pakolaiskriisi sanomalehti Kalevan uutisoinnissa		
Asiasanat: pakolaiskriisi, pakolainen, turvapaikanhakija, Oulu		
Tiivistelmä (kirjoitetaan vapaamuotoisesti, selväsanaisesti ja lyhyin lauserakentein, ks. ohje seuraavalla sivulla): <p>Tässä tutkimuksessa tutkin vuoden 2015 pakolaiskriisin näkyvyyttä ja vaikutuksia Oulussa ja sen lähialueilla. Turvapaikanhakijoiden määrä EU:n alueella oli kasvanut nopeasti vuoden aikana ja Suomessa kasvaneet hakijamäärät korostuivat erityisesti alkusyksystä 2015. Oulu osui suosituimman tuloreitin varrelle ja se joutui siten selviytymään ja kantamaan vastuuta useasta tuhannesta turvapaikanhakijasta.</p> <p>Tutkimus on laadullinen tutkimus ja se koostuu sanomalehti Kalevan aihetta käsittelevästä lehti uutisoinnista aikavälillä 1.8.2015 -31.12.2015. Aineistoon kuuluvat Oulua, sen lähialueita ja niihin vaikuttavia asioita käsittelevät uutiset, kuten Tornion järjestelykeskus ja Ruotsin rajapolitiikasta uutisointi. Aineistosta jäivät pois yksittäiset, muita Suomen kuntia ja EU:n maita käsittelevät uutiset, joiden tapahtumilla ei ollut vaikutusta Oulun tapahtumiin. Aineisto on käsitelty teoriaohjaavalla sisällönanalysilla ja luokiteltu kolmeen luokkaan.</p> <p>"Avulias Oulu" –luokka sisältää turvapaikanhakijoiden hyväksi tehdyt toimet ja keräykset, sekä Oululaisten saaman infon ja auttamishalun. "Uhkakuvien Suomi" –luokka kokoaa yhteen uutisoinnit, joissa turvapaikanhakijat koetaan uhkana. Tätä uhkaa torjuttiin tiukentuvalla rajavalvonnalla, mielenilmauksin ja suomalaisuutta korostamalla. Kolmas luokka on "Turvapaikanhakijan näkökulma", jossa turvapaikanhakijat pääsevät ääneen lehtihaastattelujen kautta. Haastatteluissa korostui halu asua ja integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan, mutta myös pelko tulevaisuudesta.</p> <p>Kalevan uutisointi pitäytyi neutraalina, mutta sen läpi kuului silti myönteisyys turvapaikanhakijoita kohtaan. Oulusta rakentui kuva avunthahtoisena ja toiminnallisena keskuksena, joka otti hoitaakseen Pohjois-Pohjanmaan alueen turvapaikanhakijat liki yksin. Tämän mahdollisti kaupungin, avustusjärjestöjen ja vapaaehtoisten toimiva yhteistyö. Tutkimus tarjoaa tästä narratiivisen kuvan, joka luo kokoavaa pohjaa muulle tutkimukselle.</p>		
Muita tietoja:		
Päiväys: Oulussa 18.09.2017		

Sisällysluettelo

JOHDANTO.....	1
Teoreettinen viitekehys.....	3
Turvapaikanhakijat ja kaupunki - maantieteen teoreettinen viitekehys	3
Aikaisemmat tutkimukset ja median viitekehys.....	6
Termit	8
Pakolainen	8
Turvapaikanhakija.....	10
SUOMALAISEN MAAHANMUUTON HISTORIA.....	13
Oulu ja maahanmuutto	15
Maahanmuuttokriittisyydestä.....	16
PAKOLAISKRIISIN TAUSTAT JA EU.....	18
AINEISTO JA SEN ANALYYSI.....	21
Tutkimuksen metodit	21
Aineiston keräys	23
Aineiston esittely.....	26
Elokuu	26
Syyskuu	26
Lokakuu.....	27
Marraskuu	28
Joulukuu.....	28
TULOKSET	30
Avulias Oulu.....	31
Vapaaehtoistyö.....	31
Tiedotus.....	33
Vastaanottokeskukset	35
Työllistyminen	37
Koulutus.....	38
Terveystieteiden huolto	38
Uhkakuvien Suomi.....	39
Suuret tulijamäärät ja resurssipula.....	39
Rajanylitys, -valvonta ja liikkuminen	40
Maahanmuuttokriittisyys ja mielenilmaisut.....	41
Tiukentuva ote.....	42
Turvapaikanhakijan näkökulma.....	44
POHDINTA.....	46
Oulun vastuu pakolaiskriisistä	46
Vastaanottokeskukset ja kuntavaikuttaminen	46

Työ ja koulutus.....	48
Terveys.....	49
Suomi kriisin edessä	51
Tulijamäärät ja niiden vähentäminen.....	51
Hukkuva Suomalaisuus	52
Turvapaikkaa odottamassa.....	53
Kaleva tiedottajana.....	55
JOHTOPÄÄTÖKSET	57
LÄHTEET.....	59
Kirjallisuuslähteet	59
Internetlähteet	65
Aineistolähteet	67

JOHDANTO

Pakolaiskriisi oli yksiä puhutuimpia aiheita vuonna 2015 niin Suomen kuin Euroopankin tasolla. Lähi-idän konfliktimaiden, kuten Syyrian ja Irakin levottomuuksia pakoon lähteneet ihmiset eivät mahtuneet enää lähialueiden pakolaisleireille ja käänsivät katseensa Euroopan suuntaan, joka havahtui tilanteeseen liian hitaasti. Yli viisi miljoonaa pakolaista saapui Eurooppaan vuoden 2015 pakolaiskriisin myötä ja Suomeen Euroopan kautta kulkeneet turvapaikanhakijat ehtivät alkusyksystä 2015 (Jauhiainen 2017:19). Erityisesti Ruotsin ja Tornion raja-aseman kautta kulkeva pohjoinen reitti osoittautui suosituksi. Tälle reitille osuu myös Oulu: suurena pohjoisen keskuksena se oli yksi ensimmäisistä Suomen puolen pysähdyspaikoista turvapaikanhakijoille ja joutui siten vastuuseen tulokkaiden majoittamisesta ja jatkosijoituksesta.

Kaikkiaan 32 476 turvapaikanhakijaa saapui Suomeen vuonna 2015 ja noin 10 000 odotetaan saavan turvapaikan (Hansen & Holm 2016:162). Syksyn 2015 aikana perustettiin uusia vastaanottokeskuksia, joka puolelle Suomea. Poikkeukselliseen tilanteeseen reagoitiin eri tavoin: turvapaikanhakijat nähtiin sekä apua tarvitsevina ihmisinä, että uhkana pohjoismaiselle hyvinvointivaltiolle ja kulttuurille. Oululaisten parissa pakolaisdiskurssi kävi vahvana lehtien sivuilla ja sosiaalisessa mediassa koko syksyn, mutta moninaisten mielipiteiden aallokossa oli vaikea saada selville mitä todellisuudessa oli tapahtunut tai muuttunut turvapaikanhakijoiden äkillisen nousun myötä.

Pakolaistutkimusta on tehty runsaasti sekä ulkomailla (mm. Spicer 2008; Gill 2010; Fernandez & Olson 2011; Greussing & Boomgaarden 2017), että Suomessa (mm. Horsti 2005; Juntunen 2016; Nikunen 2016; Jauhiainen 2017). Se on monitahoinen, mielipiteitä jakava ja ajankohtainen aihe kriisien ja levottomuuksien pakottaessa ihmisiä matkalle kohti turvallisempia seutuja. YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n mukaan vuonna 2017 Eurooppaan on saapunut 125 989 pakolaista, ja määrä jatkaa kasvuaan (UNHCR 2017). Maailmassa on nyt enemmän pakolaisuutta, kuin koskaan aiemmin ja se tulee luultavasti

vain lisääntymään epävakauksien, konfliktien ja esimerkiksi ilmastonmuutoksen myötä (Parhiala & Rauho 2017). Tämä aiheuttaa paineita vastaanottajamaille tulijoiden ihmisoikeuksien suojelun ja avunannon järjestämisen kautta (Berti 2015).

Maahanmuuttoon ja pakolaisuuteen kytkeytyy monia osin päällekkäisiäkin näkemyksiä, kysymyksiä ja tulkintoja. Keskustelu on vahvasti polarisoitunut eri toimijoiden välillä ja kytkeytyy toisaalla globaaliuuteen ja monikulttuurisen yhteiskunnan kaipuuseen, toisaalla taas vahvaan kotiseutu ja -maa -tunteeseen, jossa maahanmuuttokriittiset näkevät itsensä “Suomen puolustajina” ja nostavat nationalismin henkeä (Hannula 2011). Rakentavaa keskustelua näiden kahden ryhmittymän välillä ei juurikaan ole. Näiden leirien välissä ovat turvapaikanhakijat ja pakolaiset omine tarinoineen ja intresseineen.

Tavoitteenani on selvittää ns “pakolaiskriisin” vaikutusta ja siihen suhtautumista Oulun alueella. Otan käsittelyyn Kalevan, Oulun seudun paikallislehden uutisoinnin, sillä se tarjoaa runsaasti Ouluun kohdistettuja uutisia, kolumneja ja mielipiteitä. Tutkimus onkin tavallaan kirjallisuusanalyysi: mitä asioita uutisoinnissa on korostettu, mitä taas häivytetty. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Mitä turvapaikanhakijoihin liittyviä teemoja aineistosta nousee esiin?
2. Mitä toimia Oulussa tehtiin pakolaiskriisin edetessä?
3. Miten Kalevan uutisointi on saattanut vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin ja näkemyksiin kriisistä?
  - a. Mitä uhkakuvia on luotu, millaisista asioista on uutisoitu?
  - b. Onko aineisto itsessään subjektiivinen?

Kahden ensimmäisen kysymyksen tavoitteena on saada aikaan kokonaiskuva pakolaiskriisistä, sen etenemisestä Oulussa ja sen vaikutuksista alueella. Kolmas tutkimuskysymys pyrkii tavallaan kyseenalaistamaan aineistoa. Pakolaistutkimuksen uutisointia ja sen keinoja on tutkittu paljon (esim. Horsti 2005; Greussing & Boomgaarden 2017), eikä uutisaineisto ole samalla tavalla vapaa subjektiivisuudesta, kuin esimerkiksi tutkijan keräämä kyselyaineisto.

Teoreettinen viitekehys

Turvapaikanhakijat ja kaupunki - maantieteen teoreettinen viitekehys

Maahanmuutto ja sen vaikutukset ovat olleet tärkeä tutkimuskohde eritoten poliittisessa ja sosiaalimaantieteessä. Cresswell (2006:177) määrittää maahanmuuttoa liikkuvuuden kautta: liikkuvat ihmiset ovat maantieteellisesti rakennettuja ja saavat identiteettinsä paikoista ja kokemuksista, joita heidän tielleen on sattunut. Maantiede näkyy lainsäädännössä: sen avulla perustellaan ihmisten ja ryhmien liikkuvuuden sallimista ja rajoittamista (Cresswell 2006:177; Gill 2010). Pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin tämä kohdistuu erityisesti, sillä monet heistä liikkuvat ilman tarvittavia henkilöllisyyspapereita ja matkustusasiakirjoja ja heidän maahantulon rajoittamisensa on siten helposti perusteltua (Laihia & Siirto 2016:114). Mahdottomuus lailliseen maahantuloon avaa mahdollisuuden laittomalle ihmissalakuljetukselle, johon esimerkiksi Eurooppaan saapuneet pakolaiset suurilta osin turvautuvat (Söderling 2008).

Nick Gill pyrkii tuomaan uutta näkökulmaa valtion ja sen toimijoiden suhteeseen (Gill 2010). Hän näkee, että maantieteellisessä keskustelussa on pitkään vallalla ollut käsitys, joka erottaa valtion ja yhteiskunnan toisistaan, ja jossa valtio nähdään tavallaan toimivaksi muun yläpuolella ja muusta riippumatta, “valtiollisen hyödyn” tai “tahdon” mukaan. Gill argumentoi, että pakolais- ja turvapaikkakeskustelussa “valtio” on ymmärrettävä enemmän tekijöidensä summana: ei ole olemassa valtiollista konsensusta, vain yksittäisten toimijoiden näkökulmia ja suhteita, joista valtio koostuu. Erialaisten toimijoiden, kuten talouden, poliisilaitoksen ja koulutuksen päämäärät ovat kaikki suuremman valtiollisen viitekehyksen puitteissa, mutta lähestyvät ja muokkaavat sitä omilta kannoiltaan. Valtion ymmärtäminen sen osiensa summaksi myös mahdollistaa sen kriittisemmän tarkastelun: vastakohtien ja niiden tuottajien nimeämisen, sekä valtiollisten toimien vaikutukset ihmisiin valtion sisällä ja ulkopuolella (Gill 2010). Näin ollen esimerkiksi Oulun tilanne, teot ja vaikutukset eivät ole omassa kuplassaan, vaan heijastuvat ja vastaavat toisaalla muihin Suomen valtion toimijoihin ja heidän päätöksiinsä.

Monitasoinen vallankäyttö vaikuttaa alaspäin ylikansallisilta toimijoilta kansallisille, alueellisille ja paikallisille toimijoille ja turvapaikanhakijalla on vähän mahdollisuuksia vaikuttaa häneen kohdistuviin hallinnan prosesseihin (Koistinen & Jauhiainen 2017:31). Toisaalta jotkin toimijat, esimerkiksi kansalaisjärjestöt, toimivat hierarkiasta riippumatta. Myös esimerkiksi Oulun kaupunki alkoi toimii turvapaikanhakijatilanteen ratkaisemiseksi ennen valtion varsinaista määräystä (Oulun kaupungin henkilöstökertomus 2015). Keskeisiä kansallisen hallinnan toimijoita Suomessa ovat eduskunta, valtioneuvosto, ministeröt ja poliisi (Koistinen & Jauhiainen 2017:38). Näiden ulkopuolisia toimijoita ovat esimerkiksi Suomen punainen risti (SPR), Pakolaisneuvonta ry, seurakunnat sekä muut avustus- ja kansalaisjärjestöt.

Jonathan Darling (2016) on tutkinut pakolaisten ja kaupunkiympäristön suhdetta, hajottamista, suojelua ja rajojen muodostumista, sekä erilaisia muotoja ja rooleja, joita kaupungit ottavat pakolaisten edessä. Pakolaiset ja turvapaikanhakijat pyritään hajottamaan ja piilottamaan kaupungissa, jos heitä sinne ylipäänsä halutaan päästää: monet pakolaisia vastaanottavat maat kokoavat tulijat ennemmin pakolaisleireille ja asumiseen ja kotoutumiseen kaupungeissa ei ole rohkaistu (Darling 2016). Turvapaikanhakijoita myös hajautetaan alueen sisällä, jotta "taakka" olisi tasaisempi, mutta se tuottaa marginalisaatiota jo valmiiksi marginalisoituneeseen yhteisöön (Schuster 2005). Turvapaikanhakijoilla ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, mihin maahan, tai mille alueelle he päätyvät asumaan. Tämä voi johtaa eriarvoiseen asemaan suhteessa paikallisiin, mutta myös toisella alueella asuviin turvapaikanhakijoihin (Spicer 2008; Darling 2010). Turvapaikanhakijoilla ei myöskään usein ole oikeuksia esimerkiksi terveydenhuoltoon tai muihin valtion asukkailleen tarjoamiin palveluihin (Hansen & Holm 2016:151) ja he voivat kokea syrjintää tulomaan yhteiskunnassa (Sanyal 2012).

Suomen laki poikkeaa osaltaan Iso-Britannian käytännöistä, joista Darling enimmäkseen kirjoittaa. Suomen sisällä turvapaikanhakijat osoitetaan asumaan johonkin vastaanottokeskukseen hakemuksen käsittelyajaksi, mutta velvoitetta siellä asumiseen ei ole (Jauhiainen 2017:119). Suomen kunnilla on oikeus päättää, ottavatko ne vastaan kiintiöpakolaisia ts. tarjoavatko kunnat pakolaiselle asunnon ja kotoutuksen (Hansen &

Holm 2016). Pakolaisilla on kuitenkin mahdollisuus etsiä itse asuntoa ja siten vaikuttaa tulevaan asuinpaikkaansa. Pakolaiset pyrkivät yleensä hakeutumaan alueille, joissa on jo ennestään samaa kansalaisuutta ja kulttuuria, tai edes muuten avoimempi ilmapiiri omalle ilmaisulle (Spicer 2008; Greussing & Boomgaarden 2017).

2010- luvulla on herätty tutkimaan, miten kaupungit ovat osaltaan luomassa ja ylläpitämässä ‘normielämän rajoja’ (Lebuhn 2013; Darling 2016). Kaupunki, ja Suomen tapauksessa myös kunta, ylläpitää rajatarkkailua valtion sisällä, jossa valtakunnallisia säädöksiä sovitetaan paikallisessa mittakaavassa (Darling 2010). Samoin valtioiden rajalinjat vuotavat kaupunkeihin esimerkiksi poliisitarkkailun muodossa: ns. laittomat maahantulijat pysyvät laittomina myös valtiorajojen sisällä (Lebuhn 2013).

Kaupungit voi siis nähdä tarkkailun ja rajoitteiden kautta, mutta yhä enenevässä määrin ne ovat myös turvan ja huolenpidon paikkoja. Darling (2016) mainitsee turvakaupungin käsitteen, johon sisältyy pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden näkeminen positiivisena voimavarana paikallisille ja heidän kulttuurilleen. Erityisesti kirkot ja muut uskonnolliset liikkeet, mutta myös paikalliset avustusjärjestöt ovat osaltaan tarjoamassa vieraanvaraisuutta turvapaikanhakijoille ja pakolaisille (Darling 2016; Nikunen 2014). Lebuhn (2013) mainitsee, että joissain maissa on siirrytty enemmän paperittomien maahantulijoiden piilotteluun esimerkiksi kouluissa ja sairaaloissa, joissa työskentelevillä ei ole enää velvollisuutta tehdä ilmoitusta kohtaamistaan laittomista maassa-asujista.

Pakolaisilla ja turvapaikanhakijoilla on usein omat agendansa ja toiveensa, jotka kantavat pelkän turvapaikan saamisen yli: tärkeäksi koetaan yksilönvapaus ja oikeus tulla ja olla osallisena tilassa ja toiminnassa siellä (Darling 2016) sekä vapaa liikkuminen (Fernandez & Olson 2011). Tämän saavuttaakseen turvapaikanhakijat välin tuovat itseään esiin kaupunkitilassa, esimerkiksi mielenosoituksin ja marssein, välin häivyttävät itseään tai esimerkiksi jatkavat matkaa johonkin toiseen maahan (Sanyal 2012).

Aikaisemmat tutkimukset ja median viitekehys

Suomessa on tehty graduja ja opinnäytetöitä maahanmuuttajien näkyvyydestä mediassa, usein valtakunnallisissa julkaisuissa kuten Helsingin Sanomissa (mm. Koponen 2015; Von Bell 2016; Helppolainen 2016). Myös Oulu on päässyt tutkimuksiin, esimerkiksi Tea Jämsä (2016) on tutkinut turvapaikanhakijoiden majoittumista Oulussa 2015. Oulun yliopistossa esim Ari Hurme on tehnyt gradun pakolaisten etnisestä identiteetistä ja siihen vaikuttavista tekijöistä 2008. Tutkimukset ovat enimmäkseen keskittyneet maahanmuuttajiin ja pakolaisiin tukihenkilötoiminnassa, hoitotyössä ja kouluttautumisessa. Myös maahanmuuttokriittisyyttä, vihapuhetta ja rasismia on tutkittu paljon. Aiheeseen on sinällään helppo tarttua: pakolais- ja turvapaikanhakukeskustelu on ollut esillä viime vuosina ja sen Suomeen valtiona ja asuinpaikkana kohdistuvat vaikutukset ovat ehdottomasti tutkimisen arvoisia.

2005 Nordian julkaisussa Kansainvälinen Oulu - monikulttuurinen Oulu (toim. Jauhiainen ja Suorsa 2005) tarkasteltiin Oulun silloisia monikulttuurisia tasoja niin kaupunkikuvan kuin hallinnollisten strategioidenkin kautta. Päämäärä vuoden 2015 Oululle oli olla kansainvälinen, suvaitsevainen ja moniarvoinen (Jauhiainen & Suorsa 2005:9). Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten määrä kaupungissa oli tuolloin vähäinen, mutta kasvua ennustettiin tapahtuvaksi tulevina vuosina (Lang & Vendelin 2005:68).

Mediasta puhuttaessa puhutaan joukkoviestinnän, kuten television, puhelimen, sanomalehtien ja internetin, eri keinoista (Nieminen & Pantti 2004:15). Nieminen ja Pantti painottavat myös ihmisen, median käyttäjän, osuutta median luomisessa ja sen ymmärtämisessä. Median tutkimuksen voi nähdä maantieteellisen linssin läpi. Media ei elä tyhjiössä vaan se elää ja saa sisältönsä jokapäiväisessä maailmassa (Adams 2009:2). Reesen (2016) mukaan media luo verkottumista tilassa. Se yhdistää eri toimijoita, kansalaisia ja yhteiskunnallisia liikkeitä ja mahdollistaa näiden vuorovaikutuksen.

Mediatutkimuksissa on usein keskitytty esimerkiksi kielellisiin ilmaisiin tai tapoihin, joilla pakolaisia ja turvapaikanhakijoita on käsitelty eri medioissa. Esimerkiksi Horsti (2008) ja Greussing & Boomgaarden (2017) ovat lähestyneet pakolaisuuden

mediatutkimusta kehysanalyysin menetelmän kautta. Erwing Goffmanin alkuaan kehittänyt analyysitapa pyrkii nostamaan tekstistä esiin piilotettuja diskursseja ja näkökulmia ja sijoittamaan niitä erilaisiin yhteiskunnallisiin kehyksiin (Horsti 2008:48-49). Vuoden 2015 pakolaiskriisiä koskevia kehyksiä mediassa ovat mm uhriutumisen, rikollisuuden, humanitaarisuuden, turvallisuuden, taloudellisuuden, työllisyyden, sekä vastaanottavuuden ja asuttamisen kehykset (Greussing & Boomgaarden 2017). Nämä voitavallaan nähdä myös maahanmuuton ja sen ympärillä olevan keskustelun eri teemoina, esimerkiksi Berti (2015) näkee, että pakolaiskriisin haasteet vastaanottajamaille - suojelun, turvapaikan, terveyspalveluiden ja koulutuksen, sekä työllistyminen järjestäminen - toistavat samoja teemoja. Greussingin ja Boomgaardenin (2017) mukaan median kehykset ohjaavat ajattelua ja luovat mielikuvia, joiden perusteella mediaa seuraavat ihmiset rakentavat näkemystään tilanteesta. Medialla on siten sosiaalinen vastuu edistää yhteiskunnan päämääriä ja arvoja (Nieminen & Pantti 2004:38). Toki mitä tahansa mediaa käytettäessä on tärkeää huomioida sen vaikuttavuus. Varsinkin sanomalehden ja uutisten kaltaisella kanavalla on vahva merkitys mielipiteiden muodostamisessa.

Nikunen (2014) on tutkinut pakolaisia vastaanottavan kylän media-aineistoa ja näkee sen jakautuvan kolmeen osaan. Pakolaiskriisin alussa uutisointi keskittyy tilanteen kuvailuun, kriisin taustaan ja pakolaisten tilanteeseen ja maahantulon syihin. Toisessa vaiheessa esiin tulee paikalliset tapahtumat: annettu ja koettu vieraanvaraisuus. Kolmas vaihe on uutiskato, aiheen kiinnostavuusarvo mediassa laskee ja siitä uutisoidaan harvemmin ja lyhyemmin.

Downs (1972) on puolestaan esittänyt aiemmin, että kriisin mediasykliissä on viisi osaa: Aika ennen ongelmaa, kuvastaa tilaa, jossa suuri yleisö ei ole vielä tietoinen kriisistä, vaan se tavallaan muhii pinnan alla joidenkin asiantuntijoiden tietoisuudessa. Löytämisen ja innostuksen vaihe kuvastaa tilannetta jossa tapahtuma tai kriisi tulee yleiseen tietoisuuteen. Nopeaa medianäkyvyyttä seuraa optimistinen tarve kriisin ratkaisemiseen tai siinä auttamiseen. Kolmannessa vaiheessa ymmärretään ratkaisun hinta yhteiskunnalle ja innostus laantuu neljännessä vaiheessa. Kriisin ratkaiseminen nähdään liian vaikeana, joten ihmiset joko lannistuvat, pyrkivät välttelemään asiaa tai kyllästyvät siihen uuden,

kiinnostavamman kriisin noustessa otsikoihin toisaalla. Downs kutsuu viimeistä vaihetta “ongelmanjälkeiseksi vaiheeksi” (post-problem stage), vaikka nimityksestä voisi ehkä kiistellä: kriisi ei niinkään ratkea kuin se unohdetaan. Kehitystä on kuitenkin yleensä tapahtunut syklien aikana: uusia organisaatioita tai ohjelmia on saatettu perustaa kriisin selvittämiseen ja nämä jatkavat toimintaansa ilman medianäkyvyyttäkin (Downs 1972). Samoin ihmisillä on erilainen näkemys kriisiin syklin loppuvaiheessa: ongelma tunnetaan ja tiedostetaan paremmin.

Karina Horsti (2005) kutsuu mediapaniikiksi ilmiötä, jossa tietty ihmisryhmä määrittellään uhaksi suhteessa johonkin arvoon, mikä antaa syyn moraaliselle ristiretkelle, moraalipaniikille. Paniikki vetoaa ihmisiin ja aikaansaa mediavyöryn viranomaisten ja muiden vaikuttajien ottaessa osaa keskusteluun. Tarinoiden elinkaari mediassa on kuitenkin verrattaen lyhyt ja kiinnostus laimenee ja siirtyy seuraavaan uutiseen jonkin ajan päästä (Horsti, 2005:89). Moraalipaniikki ja mediapaniikki ovat sosiologisia käsitteitä, mediapaniikki pysyy journalismin kentällä, kun taas moraalipaniikki leviää sen ulkopuolelle (Horsti, 2005:90).

Termit

Näen pakolaisen ja turvapaikanhakijan poliittisina termeinä; niillä on laissa selkeästi määritellyt merkitykset ja sisällöt ja ne ovat osa kansainvälistä lainsäädäntöä ja ihmisoikeuksien sopimusta. Näin ollen tämänhetkisen lainsäädännöllisen merkityksen selvittäminen on yksinkertaista. Käsitteiden historiassa on kuitenkin ollut, ja tulee edelleen olemaan, paljon kädenvääntöä niiden tulkinnasta ja rajauksesta. Saman ydinkysymyksen ympärille kietoutuu myös nykyinen suomensisäinen maahanmuuttokriitikkojen diskurssi: kuka täyttää pakolaisuuden ehdot?

Pakolainen

Termi pakolainen siinä merkityksessä kuin se nykyään tunnetaan, syntyi toisen maailmansodan jälkimainingeissa vuonna 1951. Pyrkimyksenä tuolloin oli ennaltaehkäistä ja tuoda selvyyttä toisen maailmansodan pakolaisongelmiin ja vastata sen

tuomiin haasteisiin (Steinbock 1999). Merkitys on säilynyt liki samanlaisena ja Suomen maahanmuuttoviraston noudattama käsitteenmäärittäminen on seuraava (Migri: Sanasto 2017):

“Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR katsoo olevan pakolainen.”

Vainon määritelmä on yksi pakolais-termin kulmakiviä, mutta myös vaikein määritellä yksiselitteisesti. Steinberg (1999) näkee, että vainon kirjaimellinen tulkinta on usein johtanut epäselviin lopputuloksiin ja että pakolais-termin tulisi tarjota suojaa vakavaa ulkopuolista uhkaa, kollektiivista syyllisyyttä ja yksilön vakaumuksesta johtuvaa vainoa kohtaan. Käytännössä vainon todentaminen voi olla hankalaa, sillä pakolaisilla voi olla vaikea todistaa omaa henkilöllisyyttään tai tarjota todisteita kokemistaan epäoikeudenmukaisuuksista, mikä osaltaan voi johtaa epäoikeudenmukaisiin päätöksiin maahanmuuttoviraston toimesta (Tervainen 2016). Yhtenä ratkaisuna vuoden 2015 ruuhkautuneessa turvapaikanhakutilanteessa Suomen maahanmuuttovirasto lakkautti humanitaarisen suojelun, joka tarkoittaa pakolaisuuden myöntämistä lähtömaan huonon turvallisuustilanteen tai kriisin vuoksi (Humanitaarista suojelua ei myönnetä enää 2016). Myös joidenkin lähtömaiden turvallisuustilanne määriteltiin uudelleen ja esimerkiksi Irak määriteltiin turvalliseksi maaksi, vastoin monien pakolaisjärjestöjen ja turvapaikanhakijoiden näkemystä (Humanitaarista suojelua... 2016, Irakissa hämmästellään Suomen käsitystä turvallisesta Bagdadista 2016).

Pakolaisten vastaanottomäärät eri maihin vaihtelevat. Suurin osa pakolaisista jää lähtömaidensa läheisyyteen, naapurimaiden pakolaisleireille (Amnesty 2015). Länsimaissa on vahvana ajatus vastuunkannosta ja -jaosta, joka on vahvistunut Euroopan Unionin myötä (Vink 2002; Neumayer 2004). Vastuunjako EU:n sisällä on kuitenkin epätasaista ja pakolaisia paljon vastaanottavat maat, kuten Saksa, pyrkivät saamaan vähemmän panostavia maita mukaan jakamaan taakkaa (Neumayer 2004). Kiintiöpakolaiset, joita Suomi yleensä vastaanottaa 750 vuodessa (poikkeuksena tarkasteltava vuosi 2015, jolloin kiintiöpakolaisia otettiin 1 050), ovat yksi keino

taakanjakamisessa, mutta vastaanotettavien pakolaisten määrä on valtion päätettävissä, eikä välttämättä vastaa todellisuutta siitä, kuinka paljon valtio voisi vastaanottaa. Riikka Purra (2008) nostaa esiin dilemman humanitaarisen maahanmuuton ja sen tulomaalle aiheuttaman “ei-hyödyn” suhteen: kuinka pitkälle valtion odotetaan voivan venyä humanitaarisen kriisin avustuksessa? Valtio nähdään kuitenkin ensisijaisesti olevan olemassa palvellakseen kansalaisiaan.

Pakolaisuuteen liittyy vahvasti liikkuminen ja liikkeellä oleminen. Pakolaisstatuksen saadakseen ihmisen on poistuttava omasta maastaan, ylitettävä raja (Whittaker 2006). Turvapaikkaa ei myöskään pysty anomaan toisesta maasta käsin, vaan haluamaansa maahan on ensin saavuttava (Whittaker 2006). EU:n rajakäytännöt ja liikkuvuus perustuvat toisaalla EU:n kansalaisten ja hyödyn vapaaseen liikkuvuuteen Schengen-alueen sisällä (Lebuhn 2013), toisaalta ulkopuolisten liikkumisen rajoittamiseen (Kmak 2015).

Turvapaikanhakija

Pakolaisen ja turvapaikanhakijan raja on häilyvä ja monissa keskusteluissa niitä käytetään liki toistensa synonyymeinä. Suurin ero termien välillä on lainsäädännöllinen: turvapaikanhakijat ovat varmistamattomia pakolaisia, jotka saavat lainmukaisen pakolaistatuksen kun sen täyttymisen vaatimat ehdot on selvitetty ja täytetty. Jos pakolaistatusta ei saa, turvapaikanhakijat käännytetään usein takaisin lähtömaahansa. Maahanmuuttovirasto määrittelee turvapaikanhakijan ja turvapaikan seuraavasti (Migri: Sanasto 2017):

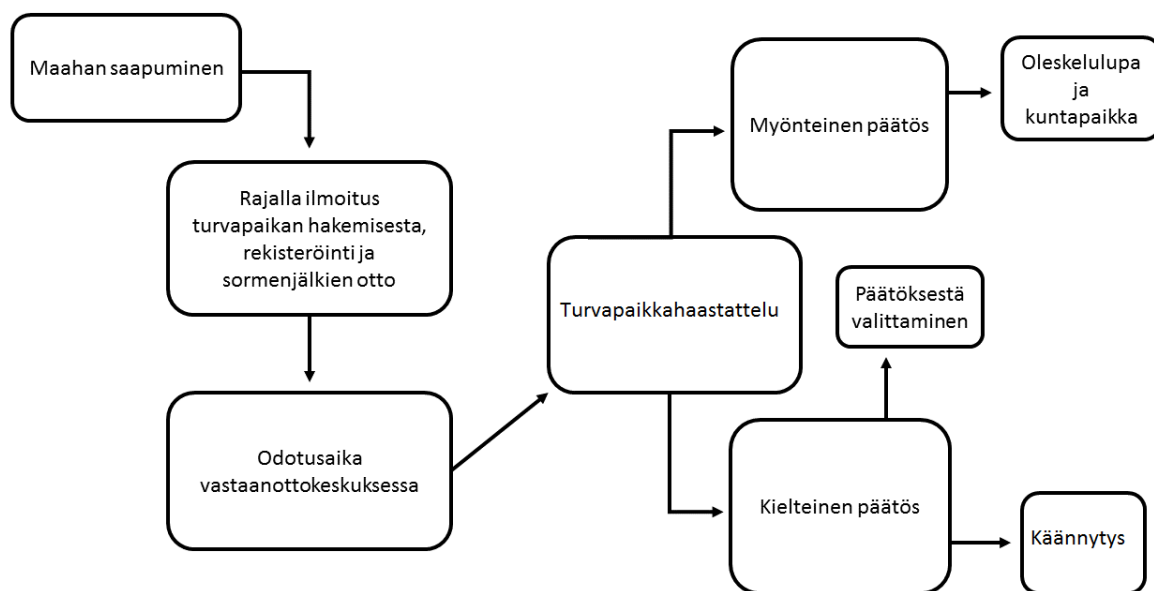
”turvapaikanhakija

Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman, jos hänelle annetaan turvapaikka.

turvapaikka

Oleskelulupa, joka annetaan ulkomaalaiselle turvapaikkamenettelyssä pakolaisaseman perusteella.”

Turvapaikanhakijaksi Suomessa henkilö ilmoittautuu saavuttuaan maan rajojen sisälle, josta hänet ohjataan täyttämään turvapaikkahakemus mahdollisimman pian saapumisen jälkeen (kuvio 1). EU:n yleisen pakolaisjärjestelmän (CEAS) mukaisesti tulijalta otetaan sormenjäljet, jotka syötetään Eurodac-tietokantaan (European commission 2014). Tietokannan avulla voidaan tarkistaa esimerkiksi se, onko tulija jo rekisteröitynyt jossain toisessa EU-maassa. Turvapaikkapuhuttelua odotellessa turvapaikanhakija asuu vastaanottokeskuksessa tai muussa hänelle ohjatussa paikassa (Migri: turvapaikan hakeminen 2017). Tavoiteaika, jossa turvapaikkahakemus pyritään ratkaisemaan, on 6 kuukautta (European commission 2014), mutta tähän ei aina päästä. Maahanmuuttovirasto tiedottaa, että käsittelyajat ovat aina henkilökohtaisia (Migri: käsittelyajat 2017).

Lähde: Migri

Kuvio 1 Turvapaikanhakuprosessi Lähde: Migri

Turvapaikkapuhuttelu ja turvapaikkahaastattelu ovat osa turvapaikkatutkintaa. Puhuttelussa pyritään selvittämään hakijan henkilöllisyys mm. selvittämällä hakijan matkareittiä ja kielitaitoa (Kuosma 2016:35). Maahanmuuttovirasto hoitaa puhuttelut, mutta voi ottaa poliiseja apuun hakemusten ruuhkautuessa (Kuosma 2016:35). Turvapaikkahaastattelussa puolestaan selvitetään, onko hakijalla oikeutta pakolaisstatukseen yksilöhaastatteluilla (Siirto & Laihia 2016). Myönteisen turvapaikkapäätöksen saanut henkilö saa oleskeluluvan Suomeen ja tarjouksen asuinpaikasta jossain niitä tarjoavista kunnista. Kuten aiemmin on mainittu, kuntapaikat ovat kunnille vapaaehtoisia ja ei kovin haluttuja palveluita kunnan taloustilanteen, kuntaliitosten tai negatiivisten asenteiden vuoksi (Hansen & Holm 2016), joten monet niitä jonottavat joutuvat etsimään asuntonsa itse. Kotouttaminen on osa kunnan pakolaisille tarjoamia palveluita ja sen tarkoituksena on auttaa pakolainen sisään yhteiskuntaan ja työelämään (Hansen & Holm 2016). Kotouttaminen voi toimia myös toiseen suuntaan lisäämällä monikulttuurisuutta ja helpottamalla kanta-asukkaiden suhtautumista maahanmuuttajataustaisiin esimerkiksi tiedottamisella, kohtaamisilla (Hansen & Holm 2016) ja positiivisten mielikuvien tuottamisella.

Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneen edessä on päätöksestä valittaminen tai käännytys, tosin joissain tapauksissa valittaminen ei pysäytä käännytyksen toimeenpanoa (Migri: käännyttäminen 2017 Aika vapaaehtoiselle maasta poistumiselle on 30 päivää, minkä jälkeen poliisi on velvoitettu poistamaan kielteisen päätöksen saaneen maasta. Ketään ei kuitenkaan saa käännyttää takaisin alueelle, jossa käännytettävän voidaan olettaa joutuvan hengenvaaraan (Kuosma 2016:59). Moni turvapaikanhakija jatkaa matkaansa muualle tai vain katoaa viranomaisten näkökentästä jo ennen päätöksen tuloa, jolloin turvapaikanhaku kyseisen henkilön kohdalta automaattisesti raukeaa (Kuosma 2016:34), toisaalta monet jäävät maahan paperittomina vielä kielteisen päätöksen jälkeenkin.

SUOMALAISEN MAAHANMUUTON HISTORIA

Maahanmuuttoviraston mukaan maahanmuuttajia (ja maastamuuttajia) Suomessa on ollut suunnilleen niin pitkään kuin se on tunnettu valtiona. Valtakunnallinen ulkomaalaishallinto alkoi muotoutua jo 1918 ja ulkomaalaismäärät olivat suuria maailmansotien välisenä aikana ja erityisesti jatkosodan jälkeen (Migri: maahanmuuton historia 2017). Muuttajat tuolloin olivat enimmäkseen sotapakolaisia ja neuvostomatuuseja. 1970-luvulla vastaanotettiin Chilen ja Vietnamin pakolaisia YK:n pakolaisjärjestön avulla. Neuvostoliiton romahduksen jälkimainingeissa Suomeen otettiin siellä asuneita suomensukuisia, ns humanitaarisia paluumuuttajia. 1990-luvulla saapuivat myös ensimmäiset somalialaiset turvapaikanhakijat (Migri: maahanmuuton historia 2017), ja Suomen pakolaismäärät ovat alkaneet nousta 1980-luvulta tultaessa 2000-luvulle (Hurme 2008; Hannula 2011).

Maahanmuuttoa on siis tapahtunut aina, paitsi työ- tai paluumuuttajia, myös pakolaisia ja turvapaikanhakijoita. Vastaanotettujen kiintiöpakolaisten määrä on ollut viime vuosina 750, mutta näiden ulkopuolelta tulevat turvapaikanhakijat ja perheen yhdistämiset nostavat kokonaismäärää: maahanmuuttoviraston tilastojen mukaan esimerkiksi vuonna 2014 myönteisiä turvapaikkapäätöksiä oli 1346 (Taulukko 1). Kiintiöpakolaisten määrä on tilanteesta riippuvainen ja sitä nostettiin tarkasteluvuotena 2015 pakolaiskriisin johdosta.

Vuosi	Myönteiset	Kielteiset	Rauenneet	yhteensä
2010	1784	3428	624	5837
2011	1271	650	406	3567
2012	1601	1738	441	3780
2013	1827	1903	325	4055
2014	1346	2050	310	3706
2015	1879	1307	1094	7466
2016	7745	14282	2326	28208

Taulukko 1. Turvapaikkapäätökset Suomessa 2010-2016. Aineisto: Migri.

Vuonna 2015 Suomeen saapui yhteensä 32 476 turvapaikanhakijaa (Kuosma 2016) Määrän nousu oli merkittävä verrattuna viime vuosiin, vaikka suurin osa hakemuksista sai kielteisen päätöksen tai raukesi (Taulukko 1). Suurten hakijamäärien ruuhkauttaessa maahanmuuttoviraston, turvapaikkaprosessi venyi paikoin yli vuoden mittaiseksi prosessiksi. Tämä yllätti osan hakijoista, joiden mielikuvissa Suomen turvapaikanhakukäytäntö oli helppo ja nopea (Jauhiainen 2017:18). Turvapaikkamenettely pakolaiskriisin aikana oli osin tehoton ja epäoikeudenmukainen, kiireessä tehtiin paljon virheitä ja 24% Maahanmuuttoviraston päätöksistä kumottiin hallinto-oikeudessa (Jauhiainen 2017:16). Myös perheen yhdistämisen tärkeys pakolaisen kotoutuksessa ja yleisessä hyvinvoinnissa aliarvioitiin, torjuvat asenteet perheen yhdistämistä vastaan mediassa ja hallinnossa olivat paljon näkyvillä (Siirto & Laihia 2016:131; Fingeroos 2016:65).

Kuvio 2 havainnollistaa Suomeen saapuneita kuukausittaisia hakijamääriä vuonna 2015. Kuviossa näkyvät kansainvälistä suojelua hakeneet, eli turvapaikanhakijat. Siinä eivät näy rekisteröimättömät maahantulijat, joita Suomessa arvioidaan olevan noin 3500 (Keskimäki, Nykäriinen & Kuusio 2014:15). Suomen osuus pakolaiskriisissä oli Euroopan mittapuulla pieni, vajaa 3%, mutta muutos edellisiin vuosiin noin kahdeksankertainen (Jauhiainen 2017:29).

Kuvio 2. Kansainvälistä suojelua hakeneet Suomessa 2015. Aineisto: Migri

Suomen turvapaikkapolitiikassa Sisäministeriö on vastuussa maahanmuuttopolitiikan, maahanmuuton ja kansalaisuuden lainsäädännön valmistelusta ja sen alaisuudessa toimiva Maahanmuuttovirasto (Migri) maahanmuuttopolitiikan toteutuksesta (Sisäministeriö 2017). Maahanmuuttovirasto käsittelee turvapaikkahakemukset, myöntää oleskeluluvat, päättää palautuksista ja valvoo vastaanottokeskusten toimintaa. Poliisi vastaa palautusten täyttöönpainosta ja rajavartiolaitos passintarkistuksista ja rajavalvonnasta (Sisäministeriö 2017) Nämä toimijat olivat näkyvillä vahvasti pakolaiskriisin aikana.

Oulu ja maahanmuutto

Oulun kaupungin mukaan Oulussa oli 122 eri kansallisuutta vuonna 2013 ja määrä on kasvanut tasaisesti vuosittain, vuonna 2014 ulkomaalaisia oli yli 4500 (Ouka: Villa Victor 2017). Vielä 2015 vuoden alussa, kaupunki oli lupautunut 50 vuosittaiseen kiintiöpakolaiseen ja turvapaikanhakijoita tuli vuosittain noin 250, joista alle puolet jäi kaupunkiin (Ulkomaalaisten määrä tuplaantui Oulussa kymmenessä vuodessa – määrän odotetaan lisääntyvän 2015). Oulun sijainti yhtenä pohjoisen isoista keskuksista, sekä yliopisto- ja teknologiakaupunkistatus vaikuttanee maahanmuuttajatilanteeseen: monet kaupungin ulkomaalaiset ovat opiskelijoita tai työn perässä maahan muuttaneita.

Oulun kaupunki tarjoaa monenlaisia palveluita ja ohjelmia maahanmuuttajalle. “Kotini on täällä” - kotouttamisohjelma 2013 - 2017 pyrkii parantamaan maahanmuuttajien näkymistä ja osallistumista kaupungissa ja toteuttamaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kanssakäymistä ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten kaupunkilaisten välillä. Monikulttuurisuuskeskus Villa Viktor järjestää kielenopetusta, maahanmuutto- ja monikulttuurisuusohjausta ja maahanmuuttotyön koordinoitua ja kehittämistä, kuten ESR-rahoitteiset “Hyvä alku Pohjois-Pohjanmaalla” ja “Kielen taidot työllistymisen tukena” -hankkeet, joilla pyritään parantamaan kotouttamista ja maahanmuuttajien työelämävalmiuksia (Oulun kaupunki: Villa Viktor). Villa Viktor järjestää myös vuosittaisia monikulttuurisuustapahtumia, kuten ravintolapäivillä toimivan Värikkään ravintolan (Oulun kaupunki: Villa Viktor). Kaupungin kirjastot tarjoavat mm ilmaisen

pääsyn internetiin ja palvelua eri kielillä. Kaupunki tarjoaa myös terveystalveluita, tulkkipalveluita, koulutusta, infoa (kuten Welcome to Oulu –opas) ja tukea nuorille maahanmuuttajille (Ouka: maahanmuuttajat 2017).

Oulussa sijaitsee toinen Suomen kahdesta valtion ylläpitämästä vastaanottokeskuksesta, jotka toimivat maahanmuuttoviraston tulosohjauksessa (Migri: vastaanottotoiminta 2017, Korpikari 2016). Oulun vastaanottokeskuksen alaisuuteen kuuluu myös Pudasjärven vastaanottokeskus ja muutamia hätämajoitusyksiköjä, jotka perustettiin 2015. Oulussa sijaitsee myös yksi alaikäisten turvapaikanhakijoiden yksikkö, vastaanottokeskuksen alaisuudessa (Migri: vastaanottotoiminta 2017). Vastaanottokeskus tarjoaa asukkailleen majoituksen, vastaanotto- ja käyttörahan, sosiaali- ja terveystalvelut, tulkkaus- ja käännöspalvelut, oikeudellisen neuvonnan, sekä työ- ja opintotoimintaa (Korpikari 2016). Alaikäiset turvapaikanhakijat käyvät koulua joko kaupungin kouluissa tai alaikäisyksikön omassa opintotoiminnassa (Korpikari 2016).

Maahanmuuttokriittisyydestä

Maahanmuuttokriittisyys on suhteellisen moderni, internet-ajan termi, mutta itse ilmiö on esiintynyt rinta rinnan maahanmuuton kanssa: muukalaisia on vastustettu aina (Hannula 2011) ja esimerkiksi 1990-luvulla Suomessa toimi lukuisia pieniä maahanmuuttoa vastustavia ryhmittymiä (Salo 2005:8). Nykyisen maahanmuuttovastaisuuden voi nähdä alkaneen 2000-luvulla, jolloin internetin yleistymisen ja foorumitoiminnan kautta samanmieliset ihmiset ympäri suomea pääsivät helpommin yhteyteen toistensa kanssa. Hannula (2011:50) toteaa maahanmuuttokriittisyyden olleen (ja olevan vieläkin) kollektiivinen ilmiö: se paitsi kasasi ihmisiä yhteen, myös mahdollisti yhteisen pohdinnan ja asioiden kommentoinnin sekä tiedonjaon suomalaisten mediakanavien ulkopuolelta. Suomen Sisun ja myöhemmin tarkemmin moderoidun hommafoorumin keskustelupalstoilla sana oli vapaa ja kyseenalaistava. Aatteen johtohahmoja olivat pitkälti Tony Halme, Jussi Halla-Aho, sekä kohtauspaikkoja järjestöt ja paikat, kuten perussuomalaiset, hommafoorumi ja Suomen Sisu (Hannula 2011).

Maahanmuuttokeskustelu on ollut pinnalla 2000 ja 2010-luvulla, erityisesti kunnallisvaaleissa (Hannula 2011), joissa maahanmuuttopolitiikka on noussut yhdeksi keskeisistä teemoista (Haara 2012). Keskustelu jakaa ihmisiä, mikä kävi hyvin ilmi pakolaiskriisin alla mielenosoituksissa ja vastamielenosoituksissa. Maahanmuuttokriittiset kokevat maahanmuuton ja turvapaikanhakijat uhaksi Suomen kulttuurille ja tulevaisuudelle: maahanmuuton ongelmat kasvavat maahanmuuttajien määrän kasvun myötä (Haara 2012:63). Huolta nähtiin erityisesti Suomen taloudellisesta tilanteesta ja yleisestä turvallisuudesta, ja tähän reagoitiin esimerkiksi katupartioin ja Rajat kiinni! -mielenosoituksin.

Maahanmuuttokriittiset eivät näe itseään rasisteina ja sellaiseksi leimautuminen koetaan ongelmaksi, joka estää sananvapauden ja keskustelun (Haara 2012:53). Maahanmuuttokriittisille suurin ongelma on Suomen lainsäädäntö, joka sallii "lepusun" maahanmuuton ja nk. "valtamedia", joka heidän mukaansa on tietoisesti maahanmuuttomyönteinen ja sensuroi, paitsi maahanmuuttokriittisiä kirjoituksia, myös konkreettisia maahanmuuton varjopuolia (Haara 2012:75-76). Maahanmuuttokriittiset eivät suoraan kieltäisi kaikkea maahanmuuttoa: tilaa löytyisi oikeanlaisille maahanmuuttajille, kuten yhteiskuntaa hyödyttäville, valmiiksi koulutetuille työntekijöille (Haara 2012:75) ja "oikeille" pakolaisille. Darling (2016) näkee syyksi tarpeen kaupunkitilan kontrolloimiseen: pakolaiset nähdään osana valtiollista vallankäyttöä, ei kaupunkitilan toimijoina, ja pääsy tilaan pyritään rajaamaan vain tietynlaisille pakolaisille, jotka täyttävät ehdot.

PAKOLAISKRIISIN TAUSTAT JA EU

Vuoden 2015 pakolaiskriisin on osa laajempaa Lähi-Idän kontekstia ja arabikevään jälkimaininkeja ja yksi suurimmista humanitaarisista kriiseistä (Berti 2015; Hatton 2016). Syyrian sisällissota on pakottanut ihmisiä hakemaan turvapaikkaa naapurimaista ja kauempaa vuodesta 2011 lähtien (Ostrand 2015) ja 2015 Euroopan kontekstista katsottuna suuret pakolaismäärät alkoivat saapua Välimeren yli Kreikkaan ja Italiaan (Heisbourg 2015). Eurooppaan ja Suomeen saapunut ihmismäärä oli noin kymmenesosa todellisesta syyrialaista pakolaismäärästä (Heisbourg 2015): Libanon ja Turkki vastaanottivat kumpikin yli miljoona pakolaista ja Jordania yli 600 000 vuonna 2014 (Ostrand 2015) ja nämä maat ovat kantaneet suurimman vastuun ja kustannukset pakolaiskriisissä (Berti 2015). Keväällä 2015 Euroopassa nähty pakolaisliike ei niinkään kuvastanut uutta ongelmaa tai muutosta, vaan ensisijaisten vastaanottomaiden täyttymistä siihen pisteeseen, että suuremman pakolaismäärän oli liikuttava toisaalle.

Suomeen syyrialaisia pakolaisia saapui suhteellisen vähän, 877 henkeä vuoden 2015 aikana (Migri: turvapaikka- ja pakolaistilastot 2015). Suurin kansainvälistä suojelua hakeneet ryhmät vuonna 2015 olivat irakilaiset (20 484) ja afganistanilaiset (5 214). Saksa ja Ruotsi ovat yhdessä hoitaneet 47% EU-alueille tulleiden syyrialaista hakemuksista (Ostrand 2015). Vuoden 2015 aikana Suomeen saapui 32 476 turvapaikanhakijaa (vuoden 2014 määrä oli 3651).

Vuoden 2015 pakolaiskriisi tavallaan syvensi muita EU:n alueella kyteneitä kriisejä, kuten Kreikan talouskriisistä johtuvaa euron heikkenemistä, politiikan polarisoitumista ja muukalaisvihaa, sekä keskustelua EU:sta irrottautumisesta esimerkiksi UK:n puolelta (Heisbourg 2015). Talousvaikeudet yhdistettynä turvapaikanhakijoiden vapaaseen liikkuvuuteen ja vuotaviin ulkorajoihin saivat jäsenvaltiot vahvistamaan tai sulkemaan omia rajojaan aidoin ja rajavartioiden esimerkiksi Unkarissa (Heisbourg 2015). Myös Lebuhrin (2013) kuvailemaa ulkoista rajavalvontaa vahvistettiin (Siirto & Laihia 2016): Rajavalvonta on siirtynyt metropoleihin: lentokentille ja lähestystöihin, joissa ei-

haluttujen maahantulijoiden tie pyritään katkaisemaan jo paljon ennen heidän teoreettista saapumistaan maahan.

Dublin-menettely velvoittaa turvapaikkahakemuksen käsittelyyn siinä jäsenmaassa, johon hakija ensimmäiseksi EU-alueelleen tullessaan saapuu (Pakolaisneuvonta). Jos turvapaikanhakija on rekisteröitynyt turvapaikanhakijaksi jossain maassa, ei hänellä täten ole enää oikeutta hakea turvapaikkaa toisesta maasta ja hänet käännytetään takaisin ensimmäiseen maahan (Migri: tutkimatta jättäminen 2017). Järjestelmän ideana on hakemusjärjestelmän selkeyttäminen, mutta käytännössä Dublin-menettely on epätoimiva ja väärinkäytetty (Pakolaisneuvonta; Siirto & Laihia 2016). Taustalla oleva ajatus siitä, ettei vastaanottajamaalla ole väliä EU:n sisällä, ei vastaa todellisuutta (Brekke 2014; Neumayer 2004) ja pyrkimys turvapaikanhakijoiden pysymiseen ja palauttamiseen ensimmäiseen tulomaahansa turvapaikkahakemuksen käsittelyä varten aikaansaa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden liikkumista EU:n sisällä paremman turvapaikan toivossa (Brekke 2014). Yrityksistä huolimatta EU:n sisäiset turvapaikanhakuprosessit eivät ole samanarvoisia ja joissain maissa, esimerkiksi Unkarissa, on vaarana jopa epäinhimillinen kohtelu (Siirto & Laihia 2016). Turvapaikanhakijoiden palauttaminen Kreikkaan lopetettiin jo 2011, koska valtio oli taloudellisissa vaikeuksissa (Brekke 2011).

Dublin-menettely on haastava valtioille, sillä sen mukaan rajavaltiot, kuten Italia ja Kreikka, joutuvat vastaamaan, paitsi koko EU-alueen ulkorajavalvonnasta, myös suurimmasta osasta turvapaikanhakijoita (Thielemann & Armstrong 2013), mikä rasittaa näitä valtioita liikaa eritoten tulijoiden määrän lisääntyessä (Siirto & Laihia 2016). Käytännössä monet pakolaiset kulkevat rekisteröimättä maiden halki kohti haluamaansa määränpäättä. Hatton (2016) tuo esiin tästä aiheutuvaa epäsuhtaisuutta: Eritoten Ruotsi, Unkari, Malta ja Itävalta vastaanottivat suuria määriä turvapaikkahakemuksia, kun monet Itä-Euroopan maat, Espanja ja Portugal ottivat vähän. Osin tämä johtuu turvapaikanhakijoiden preferenssistä tiettyjen vastaanottajamaiden suhteen (Hatton 2016, Neumayer 2004), toisaalta myös maiden itsensä suhtautumisesta pakolaisongelman kantaan. Pakolaiskriisin aikana EU pyrki tekemään vastuunjakoja jäsenmaiden kesken, mutta hanke oli enimmäkseen epäonnistunut: Jäsenmaat pelkäsivät itsemääräämisoikeuden menettämistä sen suhteen keitä, ja kuinka monta

turvapaikanhakijaa ne joutuvat vastaanottamaan (Hatton 2016). Maiden väliseen epäsuhtaan Neumayer (2004) ehdottaa ratkaisuksi kiintiömaksuja, joilla vähemmän turvapaikanhakijoita vastaanottavat maat maksaisivat tukea enemmän vastaanottaville. Fakta hänen mukaansa on, että jotkut maat pysyvät turvapaikanhakijalle houkuttelevampina niiden historian ja jo olemassa olevien maahanmuuttajayhteisöjen ja kulttuurien perusteella. Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten pakkosiirrot vain lisäävät liikkuvuutta, sillä ihmiset jatkavat pyrkimistä itselle houkuttelevampaan maahan (Neumayer 2004).

AINEISTO JA SEN ANALYYSI

Tutkimuksen metodit

Tutkimus perustuu kerättyyn uutisaineistoon ja sen analysoimiseen kvalitatiivisin menetelmin. Sillä pyritään kuvaamaan ja ymmärtämään ilmiötä - tässä tapauksessa pakolaiskriisin vaikutusta Oulussa - enemmän kuin tuottamaan tilastollisia yleistyksiä siitä (Hurme 2008:13).

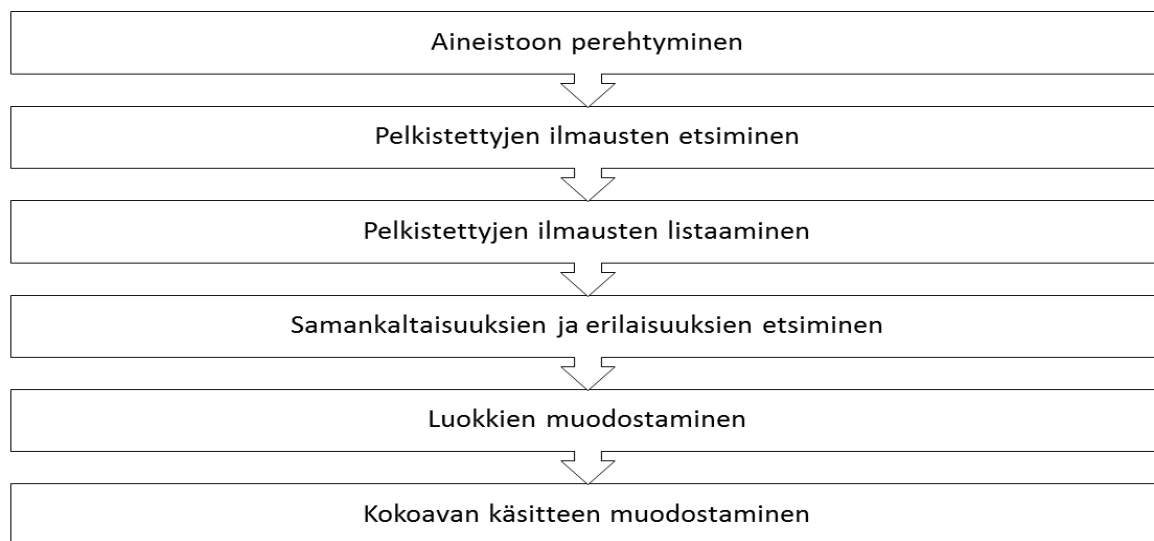
Uutiskertomukset ovat syntyään narratiivisia: länsimaiset uutiset seuraavat länsimaisen kirjallisuuden traditioita ja retoriikkaa (Roeh 1989) pyrkiessään selittämään ja kertomaan lukijalleen tapahtumista ja luomaan tarina- ja tapahtumakaaria jonkin ilmiön kehittymisestä useiden päivien tai viikkojen ajan. Narratiivisuus selittää osittain median vaikuttavuutta ja piilomerkityksiä (Oliver & muut 2012). Narratiivinen tutkimus mahdollistaa väljän, metodisen viitekehyksen, jossa huomio kohdistetaan kertomuksiin merkitysten välittäjinä ja tuottajina (Myllylä 2008:43) ja ihmisen kokemusmaailman jäsentäjinä (Eskola & Suoranta 1998). Löytönen (2007) kuvaa metodologista narratiivianalyysia puheen ja kielenköytön elementtien tarkasteluksi, jossa kertomuksellinen näkökulma auttaa luomaan kokonaisuuksia. Tutkimusaineistosta voi esimerkiksi tunnistaa kertomuksen rungon.

Haluan säilyttää tutkimuksessa tietynlaisen narratiivisen otteen, mutta analyysimenetelmänä käytän sisällönanalyysia. Kuten teoria-kappaleessa tuli ilmi, turvapaikanhakijat ovat tutkittu aihe niin maantieteessä kuin muillakin tieteenaloilla. Näin ollen koen järkeväksi ammentaa jo tehdyistä tutkimuksista ja verrata niiden esittämää kuvaa Oulun aineistoon. Samat turvapaikanhakijoihin liittyvät teemat toistuvat eurooppalaisissa tutkimuksissa, uutisoinneissa ja keskusteluissa (Greussing & Boomgaarden 2017) ja niiden huomioiminen teoriaohjaavan analyysin kautta on mahdollista myös tässä tutkimuksessa.

Sisällönanalyysi on monipuolinen työkalu kirjoitetun materiaalin laadulliseen tutkimukseen, mutta se ei tarjoa suoraan tuloksia (Tuomi & Sarajärvi 2009).

Teoriaohjaava analyysi yhdistelee aineistolähtöisen ja teorialähtöisen sisällönanalyysin puolia (Tuomi & Sarajärvi 2009). Se voi edetä aluksi aineistolähtöisen analyysin tavoin, jonka kulku on esitetty kuviossa 3, mutta pitää rinnalla ja vertaa syntyviä luokkia tai teemoja tunnettuihin teorioihin.

Analyysissa teemoittelen uutisaineiston niiden tarjoamien aihepiirien mukaan saadakseni paremman kokonaiskuvan siitä, mitä teemoja aineistosta löytyy ja mitä uutisoinnissa on painotettu. Vertaan näitä teemoja teoriasta löytyviin luokitteluihin ja selvitän, puuttuuko Oulun pakolaisdiskurssista jotain tai onko siinä omia, uusia teemoja. Kiinnitän myös huomiota itse uutisointiin ja tapaan, jolla uutisointia on käytetty keskustelun eri osa-alueiden painottamiseen tai häivyttämiseen. Tarkastelen myös lyhyesti lehden yleistä linjaa pakolaiskriisistä tiedottamisen suhteen.

Kuvio 3. Aineistolähtöisen analyysin kulku, oma muokkaus. Alkuperäinen lähde: Tuomi & Sarajärvi 2009

Aineiston keräys

Alkuun harkitsin esimerkiksi kyselyaineiston luomista oululaisten arvoista ja asenteista, mutta se olisi ollut käytännössä liian haastavaa ja kallista toteuttaa. Sen sijaan keskityn sanomalehti Kalevan uutisointiin. Tutkin, miten pakolaistilanne Oulussa kehittyi ja miten siihen vastattiin niin kaupungin kuin sen asukkaiden toimesta. Työn kritiikkinä on suoraan se, että itse tutkimuksen keskustelujen pääaihe, turvapaikanhakijat, eivät suoraan saa ääntään kuuluviin, vaan raja on enemmän suomalaisen uutisoinnin ja suomalaisten oululaisten näkökulmissa. Kalevassa on joitain turvapaikanhakijoiden näkökulmaan pureutuvia haastatteluja ja reportaaseja, joita pyrin hyödyntämään, mutta nämäkin ovat suodattuneet lukijalle suomalaisen journalistin ja suomalaisen tutkijan kautta.

Aineisto on kerätty aikaväliltä 1.8.2015 - 31.12.2015 Oulun yliopistolla olleiden Kalevan mikrofilmien arkistoista. Olin aluksi suunnitellut kerääväni aineiston Kalevan verkkosivujen arkistosta, hakusanoilla maahanmuutta* ja pakolai*, mutta Kalevan verkkosivujen haku oli epäluotettava ja hankalakäyttöinen. Esimerkiksi hakusanalla pakolai*, jonka pitäisi siis periaatteessa sisältää kaikki pakolai-sanana johdannaiset kuten "pakolainen", "pakolaiset", "pakolaisen" jne, verkkosivun haku löytää vain kaksi uutista. "Pakolainen" -haku löytää 1120 (7.6.2017), mutta mukana on uutisia niin USA:n tilanteesta kuin viimeisten kuntavaalien ehdokkaista. 1120 hakutulosta ei ole mitenkään mahdoton asia kahlata läpi, mutta hakusana "turvapaikanhakija" antaa jo 9870 hakutulosta, joiden rajaaminen käsiteltävälle ajanjaksolle ja Oulun antamiin kehyksiin pitäisi tehdä manuaalisesti. Olen kerännyt verkkoaineistoa jonkin verran, n. 100 verkkojuttua, mutta fyysisten lehtien läpikäymisellä sai helposti tarkemman kuvan. Verkkoaineiston hakusysteemin vuoksi kaiken tutkimukseen soveltuvan aineiston löytäminen on hyvin epävarmaa: hakutulokset muuttuivat hieman eri päivinä etsittäessä. Toisaalta joistain tapahtumista verkko tarjosi enemmän tietoa kuin painettu sanomalehti. Päädyinkin siihen, että pyrin etsimään lisä uutisia verkosta, jos uutinen näytti sitä vaativan. Painetun sanomalehden uutiset tarjosivat luotettavan rungon, jota pystyi laajentamaan verkkouutisten sisällöllä tarvittaessa.

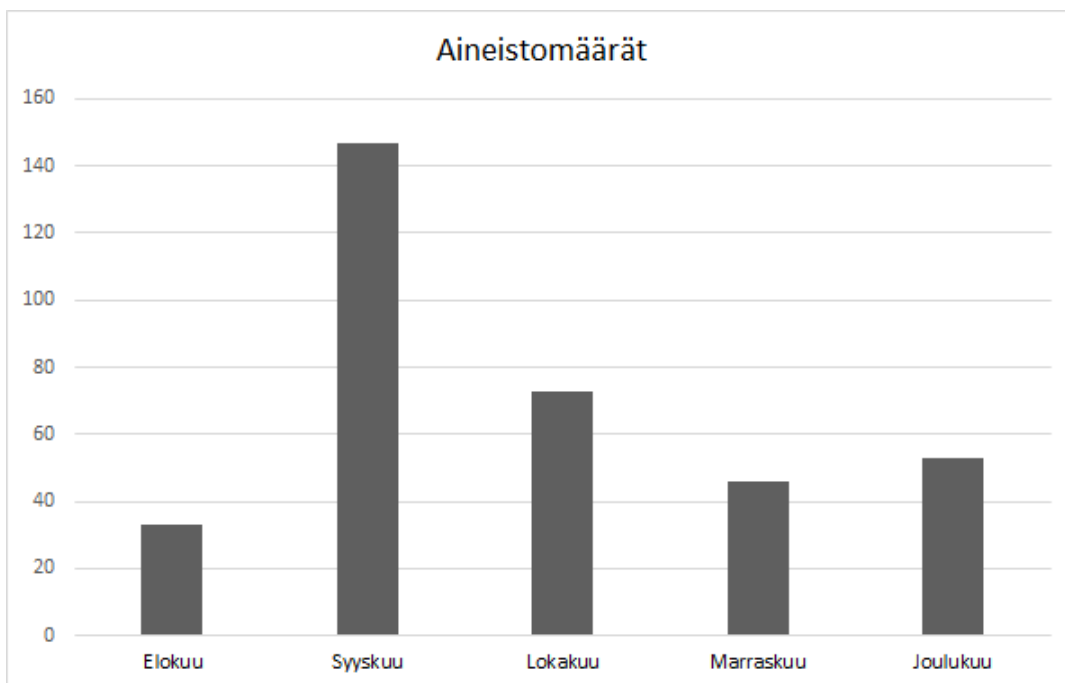
Aloittaessani lehtiaineiston keruun, vuoden 2015 sanomalehdet oli jo siirretty mikrofilmeille. Selasin kaikki ajanjakson lehdet läpi pääasiassa otsikoiden ja kuvien perusteella: uutisotsikon tarkoitus on tarjota mahdollisimman selkeä ja tiivistetty kuva kyseisestä uutisesta (Rentola 2010:48). Pysin aineistoa kerätessä pitämään mielessä tutkimuksen pääfokuksen: Oulun seudun ja sinne sijoittuvat tapahtumat. Kaikki Ouluun sijoittuvat turvapaikanhakijoita, pakolaisia ja aiheeseen liittyvää keskustelua sisältävät uutisjutut tulivat mukaan. Aineistoon päätyivät myös Tornion tilannetta käsittelevät uutiset, sillä Tornion tapahtumat vaikuttivat suuresti Ouluun saapuviin turvapaikanhakijamääriin. Otin mukaan myös yleisesti Suomea koskevat jutut: politiikkaa ja Suomen pakolaismääriä ja tapahtumia kokoavat jutut. Nämä vaikuttavat ja vertautuvat Oulun tilanteeseen: Oulun ollessa osa Suomea poliittiset päätökset vaikuttavat myös siihen.

Aineistosta jätin pois rajatut, muita paikkakuntia koskevat uutiset, jotka selkeästi keskittyivät uutisoimaan jonkun muun alueen paikallistilanteesta. Otin harkinnallisesti mukaan ulkomaita koskevia uutisia: niin kuin Suomea koskevissa uutisissa, Euroopan Unionin aluetta yleisesti koskevat jutut vertautuvat Oulun tilanteeseen. Pakolaisten Ouluun saapumisen syyt ylipäänsä löytyvät ulkomailta: lähtöalueiden ja niiden lähialueiden tapahtumista, Välimereltä ja matkalta Euroopan halki kohti Suomea. Nämä uutiset ja reportaasit toimivatkin enemmän pohjana selittämään tapahtumaketjua, joka johti suuriin turvapaikanhakumääriin Suomessa ja Oulussa, eivätkä ne ole tutkimuksen fokuksena. Olen jättänyt aineistosta pois yksittäisiä Euroopan maita koskevia juttuja, jos koin, etteivät ne vahvasti vaikuta Oulun tilanteeseen. Esimerkiksi Ruotsia koskevia uutisia on mukana hieman enemmän, koska suurin osa Ouluun tulleista turvapaikanhakijoista saapui tänne Ruotsin kautta.

On mahdollista, että joitakin uutisia on vilahtanut ohi, tai en ole huomannut niitä. Olen kuitenkin pyrkinyt selaamaan mikrofilmit läpi mahdollisimman huolellisesti niiden rajausten puitteissa, jotka tutkimukselle laitoin. En aineistoa rajatessani ja kerätessäni pitänyt silmällä sen kylläntymistä, eli kohtaa, jossa se alkaisi toistaa itseään (Eskola & Suoranta 2009:87). Maahanmuutto ja pakolaisuus ovat pysyneet pinnalla mediassa ja uutisoinnissa jo useamman vuoden, eikä maailman pakolaisuuden voi olettaa loppuvan

aivan lähiaikoina. Täten uutta aineistoa tai tutkittavan arvoisia tapahtumia voi syntyä milloin vaan ja aineiston rajaus vain pitää asettaa jonnekin. Oulussa turvapaikanhakutilanteen ruuhkautuminen ja sitä seuraava keskustelu alkoi näkyä voimakkaasti alkusyksystä 2015 ja hiljensi talvea kohti, joten mielestäni fokus oli järkevää sijoittaa sinne. Toki vuoden 2016 puolella oli myös paljon keskustelua, esimerkiksi nk uimahallikohu, jossa turvapaikanhakijoilta evättiin pääsy Vesi-Jatulin uimahalliin turvapaikanhakijamiehen käveltyä naisten pukuhuoneeseen (Nuori mies aiheutti järkytystä naisten suihkutiloissa 2016).

Kaiken kaikkiaan aineistoon valikoitui yhteensä 353 erilaista uutisartikkelia, joiden kuukausittaisen jakauman olen esittänyt kuviossa 4.

Kuvio 4. Aineistoon valikoituneiden pakolaiskriisiä käsittelevien uutisten määrä tutkimuskuukausittain Kalevassa

Aineiston esittely

Elokuu

Elokuussa Kalevassa oli 34 Oulun turvapaikanhakutilannetta koskevaa uutista. Turvapaikanhakijamäärät olivat kasvaneet heinäkuusta lähtien ja elokuulle tultaessa monet Suomen vastaanottoyksiköt, mukaan lukien Oulun vastaanottokeskus olivat jo täynnä ja jopa ylipaikoilla. 26.8 “Vastaanottokeskus: katastrofaalinen tilanne” (Kempainen 26.8.2015) käy ilmi, että Oulun vastaanottokeskuksessa oli kaksinkertainen määrä asukkaita sen paikkoihin nähden. Ensimmäinen hätämajoitusyksikkö perustettiin elokuussa Sanginsuun Vallinkorvaan.

Kasvava tilantarve ja uutisointi kasvattivat kansalaisten auttamishalua. Elokuussa uutisoitiin useista vapaaehtoistoiminnan ja auttamisen tavoista, kuten kerhotoiminnan järjestämisestä turvapaikanhakijoille (Myllykoski 31.8.2015), kirkon vapaaehtoistoiminnasta (Wallenius 29.8.2015) ja ystävätoiminnasta ja lahjoittamisesta (Havula 29.8.2015).

Haaparanta-Tornion rajanylityspaikka osoittautui suosituksi reitiksi jo elokuussa. Ruotsinlaiva oli vielä yleisin turvapaikanhakijoiden saapumistapa Suomeen (Juuma 22.8.2015).

Syyskuu

Syyskuussa uutisia oli 147. Uutisoinnin määrä kasvoi vahvasti, koska turvapaikanhakutilanne Pohjois-Suomessa muuttui kaoottisemmaksi yhä useamman turvapaikanhakijan saapuessa Suomeen pohjoista reittiä pitkin (Kallio 9.9.2015) ja ennestään täysien vastaanottokeskusten ponnistellessa majoittamaan yhä kasvavat tulijamäärät. Erityisesti Tornio nousi uutisoinnissa esiin sen muuttuessa Suomen pakolaiskriisin keskipisteeksi.

Melkein kaikki loput Oulun vastaanottokeskuksen alaisuuteen perustettavista hätämajoitusyksiköistä näkivät päivänvalon syyskuun aikana. Yksikköjen avaamisesta

tiedottaminen, niihin liittyvästä keskustelusta uutisointi ja poliittinen päätöksenteko olivat läsnä monessa syyskuun uutisessa Kalevan seurattessa Oulun vastaanottokeskustilannetta tarkasti.

Vapaaehtoisia löytyi paljon ja he muodostivat ison osan Oulun turvapaikanhakukoneistoa. Oulun vastaanottokeskusten tukiyhdistys perustettiin koordinoimaan vastaanottotyötä ja Kaleva uutisoi useista vaate- ja tavarakeräyksistä turvapaikanhakijoiden hyväksi. Syyskuussa järjestettiin myös useita info- ja tiedotustilaisuuksia asukkaille ja kriisin eri toimijoille.

Syyskuu oli joka suhteessa kaottisin kuukausi: Tornion järjestelykeskus perustettiin vasta kuun loppupuolella ja sitä odotellessa Oulussa koettiin syksyn suurimmat hakijamäärät tulijoiden saapuessa Tornioista junilla ja busseilla Oulun poliisilaitokselle. Järjestelykeskuksen mahdollisuudesta, ja myöhemmin sen perustamisprosessista uutisoitiin tarkasti koko syyskuu. Mukaan mahtui myös poliittista keskustelua ulkorajojen sulkemisesta ja rajatarkistuksista (Kallio 20.9.2015a) sekä syksyn ensimmäinen mielenosoitusuutinen (Kallio 20.9.2015b). Turvapaikanhakijamäärien kasvaessa Oulun seudulla, uutisoinnissa oli havaittavissa tietynlaista tyytymättömyyttä muiden kuntien haluttomuuteen ottaa vastuuta ja perustaa omia vastaanottokeskuksia (Paavola 22.9.2015).

Lokakuu

Lokakuussa uutisia oli 73. Tornion järjestelykeskuksen myötä turvapaikanhakijamäärät Oulussa tippuivat muutamaankymmentään päivässä, vaikka tulijamäärä Torniossa ei laantunut. Lokakuussa olivat ensimmäiset uutiset mielenilmauksista.

Liminkaan avattiin viimeinen Oulun vastaanottokeskuksen hätämajoitusyksikkö pitkällisen kädenväännön jälkeen. Muuten loppusyksyn ja alkutalven aikana avattiin enää alaikäisille turvapaikanhakijoille tarkoitettuja pieniä ryhmäkoteja eri puolille Oulua. Vapaaehtoistoiminta oli edelleen vireää: uusia tukiryhmiä perustettiin (Kaleva 7.10.2015) ja kotouttamisen järjestämistä alettiin miettiä (Oksala 16.10.2015).

Valtiollisella tasolla alettiin puhua keinoista tulijoiden määrän hillitsemiseksi ja turvapaikkaprosessin nopeuttamiseksi (Turkki 21.10.2015). Ruotsin pakolais- ja rajapolitiikan muutoksia seurattiin tarkoin kuun aikana, sillä niillä oli suuri merkitys Suomeen tuleville turvapaikanhakijamäärille. Myös EU:n sisäiset siirrot, epätoivoinen pyrkimys jakaa pakolaispaine tasaisemmin jäsenmaiden kesken, alkoivat. Yritys epäonnistui, kuten myöhempien kuukausien uutisoinnista voi päätellä: Kreikan rajat vuotivat liikaa, jotta siirroilla olisi ollut toivottua merkitystä ja Italia sulki rajansa tyystiin, eikä siten voinut siirtää turvapaikanhakijoita (Kallio 13.11.2015; Marjanen 18.12.2015).

Marraskuu

Marraskuussa oli 46 uutista. Tulijamäärät vaihtelivat rajusti kuun aikana: välillä puhuttiin hätämajoituskeskusten lakkauttamisesta, seuraavana viikkona määrää olisi pitänyt taas lisätä. Suomen turvapaikanhakijamäärä nousi 300 000 henkeen.

Marraskuussa oli edelleen paljon protesteja ja mielenosoituksia. Kuun loppupuolen uutisointia leimasi Kempeleen raiskaustapaus, jossa alaikäinen turvapaikanhakija raiskasi 14-vuotiaan tytön. Teko aiheutti myös Oulussa lisääntyvää turvallisuuden kiristymistä ja siitä puhumista: vastaanottokeskukseen ja hätämajoitusyksiköihin palkattiin järjestysmiehiä ja rajanvalvonnan lisäämistä, sekä kielteisen päätöksen saaneiden hakijoiden nopeamman palauttamisen vaatiminen kasvoi.

Joulukuu

Joulukuun uutismäärä on 53. Uutisointi keskittyi enimmäkseen rauhoittuvan tilanteen kuvailuun ja vanhojen tapahtumien muisteluun vuoden lähestyessä loppuaan. Oli aikaa hengähtää. Maahanmuuttoviraston ylijohdaja Jaana Vuorio kehui Oulun seudun tilannetta: asiat oli hoidettu erittäin hyvin kaupungin, lähikuntien ja järjestöjen puhaltaessa yhteen hiileen (Klementtilä 3.12.2015).

Joulukuussa uutisointi kääntyi hieman muita kuita enemmän kuvaamaan turvapaikanhakijoiden ja paikallisten yhteiselo. Lännen media julkaisi Kalevassa pienen “turvapaikka” -juttusarjan, jossa se seurasi vastaanottokeskusten elämää eri puolilla Suomea (mm Hölttä 19.12.2015; Hölttä 24.12.2015). Muu uutisointi keskittyi turvapaikanhakijoiden vaikeuteen selvittää suomalaisessa yhteiskunnassa (Laine 2.12.2015a), mutta myös positiivisista näkymistä lasten monikulttuurisen joulujuhlan merkeissä (Ervasti 18.12.2015).

Lisääntyvä lakien ja säädösten tiukentumisen suunnittelu ja niistä uutisoiminen leimasivat uutisointia jonkun verran joulukuussa. Perheenyhdistämisen vaikeutuminen (Kalliokoski 4.12.2015) ja humanitaarisen suojelun loppuminen (Kalliokoski 9.12.2015) yhdessä tiukentuvien turvapaikansaantiehtojen ja niukentuvien tukien kanssa loivat kuvaa Suomen halusta tyrehtyttää tulijoiden virta.

Kuun lopulla oli aikaa katsoa taaksepäin. 27.12 Oulun vuosi 2015 –jutussa (Laine 27.12.2015) turvapaikanhakijat mainittiin suurimpana yksittäisenä tapauksena vuoden aikana (toiseksi pääsi Kivisydän). Pääkirjoitus 30.12.2015 “Kriisi, joka selätettiin toistaiseksi” omaa optimistisen katseen menneeseen: Tulijoiden lopullinen määrä syksyn aikana oli kuusi kertaa suurempi kuin maahanmuuttovirasto oli arvioinut kesän alussa. Silti Oulu vastasi haasteeseen, majoitus ja ruokahuolto järjestyivät viranomaisten ja avustusjärjestöjen yhteistoiminnalla.

TULOKSET

Sisällönanalyysillä luokittelin aineiston niin, että sen avulla voisi helpommin vastata kahteen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen:

1. Mitä turvapaikanhakijoihin liittyviä teemoja aineistosta nousee esiin?
2. Mitä toimia Oulussa tehtiin pakolaiskriisin edetessä?

Aineistoa analysoidessa on hyvä huomata, että sen rajauksesta johtuen se ei ehdi läpikäymään Downsin (1972) tai Nikusen (2014) mediasykleistä kuin muutama ensimmäiseen. Aineisto keskittyykin pääasiassa Downsin 2. ja 3. syklin vaiheisiin: löytämisen ja innostumisen, sekä vaikeuden ymmärtämisen vaiheisiin. Näiden mukaisesti aineiston narratiivisessa tarkastelussa nähdään kenties hieman kaoottinenkin kertomus turvapaikanhakijamäärien nopeasta noususta Oulussa, sitä seuranneesta vahvasta toiminnasta kriisin ratkaisemiseksi: uutisoinnin ja infotilaisuuksien lisääntymisestä, uusien majoituspaikkaratkaisujen toteuttamisesta ja kohonneesta kansalaisaktiivisuudesta vapaaehtoistyön muodossa. Kriisin pitkittyessä ja osin päästessä hallinnan alle aineistosta alkaa erottautua vahvemmin sen haittapuolet: asukkaiden tyytymättömyys tilanteeseen, EU:n toimintaan turhautuminen, pelko pysyvästä muutoksesta ja sen hinnasta yhteiskunnalle. Tulijoiden määrää pyritään rajoittamaan eri keinoin ongelman poistamiseksi ainakin Suomen kamaralta. Aineistosta kohoaa näin ollen kolme selkeää pääteemaa: Avulias Oulu, Uhkakuvien Suomi ja Turvapaikanhakijan näkökulma, jotka olen koonnut taulukoksi 2.

Avulias Oulu	Uhkakuvien Suomi	Turvapaikanhakijan näkökulma
Vapaaehtoistyö	Suuri tulijamäärä pohjoisesta	Syyt lähtöön
Tiedotus	Resurssipula	Matkan vaikeudet
Vastaanottokeskukset	Rajanylitys, -valvonta ja	Mielikuvat Suomesta
Työllistyminen	liikkuminen	Ryhmän kontrolli
Koulutus	Maahanmuuttokriittisyys	
Terveydenhuolto	Tiukentuva ote	
Kotouttaminen		

Taulukko 2. Tutkimuksen teemat

Avulias Oulu pitää sisällään koottuna Oulun alueen toimet ja päätökset aineistonkeruuaikana, sekä esiintuo kaupungin tarjoamaa apua turvapaikanhakijoita kohtaan. Uhkakuvien Suomi puolestaan kuvaa keskustelun negatiivisempia puolia: se luo kuvan kriisistä, jossa rajan yli vyöryvään ihmismäärään ja sen synnyttämään resurssipulaan, sekä turvattomuuden tunteen ja epätyytyväisyyden lisääntymiseen vastattiin tiukentuvilla säädöksillä ja valvonnalla. Otin näiden kahden teeman lisäksi myös hieman pienemmän “turvapaikanhakijan näkökulma” -teeman, joka koostuu aineistossa olleista turvapaikanhakijoiden haastatteluista ja kertomuksista (18 uutista), sillä koen tärkeäksi myös itse kriisin keskiössä olevien ihmisten kuulemisen.

Avulias Oulu

Vapaaehtoistyö

Pakolaiskriisin selvittelyssä Oulun seudulla vaikutti monta toimijaa: Valtio, kaupunginhallitus ja maahanmuuttotyöryhmä, lähikuntien päättäjät, Suomen punainen risti, diakonissasäätiö, alueen seurakunnat ja lukuisat pienemmät järjestöt, harrastusryhmät ja yksityishenkilöt organisoivat ja tuottivat tarpeellisia palveluita.

Oululaiset tuntuivat tarttuvan vapaaehtoistoimintaan nopeasti kriisin edessä. Vapaaehtoisia oli välillä ruuhkaksikin asti (Akimo 8.9.2015) ja he toimivat virallisempien järjestöjen, vastaanottokeskuksen ja SPR:n työntekijöiden rinnalla siellä, missä lisäkäsia tarvittiin eniten, esimerkiksi odottamassa yöjunilla Tornioista saapuvia turvapaikanhakijoita ja tarjoamalle heille teetä ja apua poliisiasemalle löytämiseen (Akimo 8.9.2015). Vapaaehtoisia koordinoimassa oli moninaisia järjestöjä, esimerkiksi Refugee Hospitality Groupin ja Yhteismaa ry:n mainostivat Kalevassa 21.9.2015 villasukkakeräystä Punaiselle ristille (Ruohonen 21.9.2015). Myös vapaaehtoisten sisällä oli omaa organisointia: esimerkiksi yöjunien vastaanotto oli koordinoitu päällekkäisyyksien välttämiseksi (Akimo 8.9.2015). Monet järjestöt ja kerhot alkoivat tutkia keinoja ja rahoitusta turvapaikanhakijoille järjestettävälle harrastustoiminnalle, kuten jalkapallon pelaamiselle ja käsityökerhoille (Myllykoski 31.8.2015).

Valtion ja SPR:n yhteistyöllä toiminut vastaanottokeskus ja sen lukuisat hätämajoitusyksiköt saivat avukseen vastaanottokeskuksen tukiyhdistyksen, joka toimi yhteistyössä SPR:n ja alueen seurakuntien kanssa koordinoimassa auttamistyötä ja keräyksiä vastaanottokeskukselle. Apu oli tervetullutta, sillä vastaanottokeskuksen rajatut resurssit eivät riittäneet vastaanottamaan ja jatkolajittelemaan tarvittavia lahjoituksia (Akimo 4.9.2015). Haastateltu Oulun vastaanottokeskuksen silloinen johtaja Sirpa Kansanaho painotti organisoinnin tärkeyttä, jotta meneillään olevasta ruuhkasta selvitään kunnialla. Vastaanottokeskusten tukiryhmän koordinoimia tavarakeräyksiä olivat mm uutisoidut

- Pesutarpeiden keräys (Kaleva 7.9.2015)
- Kenkä- ja heijastinkeräys (Kaleva 18.9.2015)
- Vaatelahjoitustenlajittelu (Kemppainen 8.9.2015)

Päivärinteen hätämajoitusyksikkö sai lokakuussa oman paikallisista vapaaehtoisista koostuvan tukiryhmänsä, joka mm kunnosti hätämajoituskeskuksen pihaa ja pyrki aktivoimaan turvapaikanhakijoita (Kaleva 7.10.2015). Vapaaehtoistyö kosketti muutenkin turvapaikanhakijoiden majoittumista: yksityishenkilön tarjoamasta asuinpaikasta ja kotimajoittumisesta keskusteltiin ahkerasti (Havula 29.8.2015). Sipilän

talonluovutuksen myötä käytiin lyhyttä keskustelua yksityismajoituksen mahdollisuudesta. Maahanmuuttoviraston toppuutteluista huolimatta kotimajoittamisesta kiinnostuneista koostuva facebookryhmä Refugees welcome Finland sai nopeasti paljon jäseniä ja aikomuksen selvittää mahdollisen kotimajoituksen koordinoimista (Happonen 6.9.2015). Minkä se tekikin: 26.7.2017 mennessä ryhmän facebook-sivu kertoo “ainakin 500 suomalaisen majoittaneen turvapaikanhakijoita kotiinsa” (Refugees welcome finland 2017).

Kirjastojen mahdollisuutta toimia matalan kynnyksen kohtaamispaikkoina ja palveluntarjoajina pakolaisille tuotiin esille (Oksala 16.10.2015). 17.10.2015 Tulkit ja terveydenhuoltajat tiukassa -uutisessa kuulutettiin kunta-aktiivisuuden puolesta ja tuotiin esille tulkkipula: monia maahanmuuttajia ja opiskelijoita värvättiin apuun (Jurikka 17.10.2015a). Maahanmuuttajataustaiset oululaiset olivat myös auttamassa (Akimo 23.10.2015).

Kirkolla oli näkyvä rooli turvapaikanhakijoiden ja kotouttamisen tukena. Mm Oulun Hiippakunnan piispa Samuel Salmi kävi kierroksella Heikinharjun vastaanottokeskuksessa 28.10. Suomalaisilla seurakunnilla on pitkä historia turvapaikanhakijoiden auttamisessa (Wallenius 29.8.2015) pitkälti kristillisten perinteiden vuoksi (Pautola 2017.2015) ja ne organisoivat erilaisia keräyksiä turvapaikanhakijoiden hyväksi, sekä tarjosivat tiloja ja henkilökuntaa auttamaan lahjoitusten varastoinnissa ja lisäkäsittelyssä (esim Kaleva 3.9.2015b). Kirkon apu oli myös henkistä (Rättilä 29.10.2015) ja se kuulutti auttajien oman henkisen hyvinvoinnin eteen (Kemppainen 18.9.2015) muistuttamalla vapaaehtoisia oman jaksamisen tarkkailusta, auttamisen suunnitelmallisuudesta ja omasta turvallisuudesta huolehtimisesta.

Tiedotus

Aineistonkeruuajana Oulussa järjestettiin paljon tiedotus- ja infotilaisuuksia niin kuntalaisille, kaupungin päättäjille ja työntekijöille, kuin turvapaikanhakijoillekin.

Luonnollisesti yksi tiedotus- ja vaikutusvälineistä oli myös sanomalehti Kaleva, jonka uutisista koostin aineistoni.

Oulun kuntalaisille järjestettiin infotilaisuuksia hätmajoituskeskusten perustamisten yhteydessä. Nämä olivat suunnattuja kyseisen alueen asukkaille ja pitivät sisällään vastaanottokeskusten henkilökunnan, SPR:n, poliisin ja muiden tarpeellisten toimijoiden vastaamista yleisön kysymyksiin. Infotilaisuuksia pidettiin

- 26.8 Vallinkorvan hätmajoituksesta (Sanginjoki)
- 2.9 Päivärinteen hätmajoituksesta (Muhos)
- 10.9 Kastellin hätmajoituksesta
- 1.10 Hiukkavaaran hätmajoituksesta
- Ruukin vastaanottokeskus piti oman infotilaisuutensa Oulusta erillisenä keskuksena (Siikajoen kunnantiedote 8/2015).

Oulun kaupunki, Oulun diakonissalaitos (ODL) ja Kaleva järjestivät yhteistyössä kaikille yleisen maahanmuuttoillan ODL:n Wegelius-salissa 23.9.2015, jossa vastaanottokeskusten henkilökunta, maahanmuuttajat, kansanedustajat ja yleisö pääsivät kukin tuomaan oman näkökulmansa esille (Ahola 22.9.2015; Akimo 24.9.2015). Poliisi järjesti marraskuussa turvapaikkachatin: facebookissa ja twitterissä tapahtuneen keskustelutapahtuman (Hakkarainen 19.11.2015).

Oulun päättäjät saivat omat koulutustilaisuutensa: 8.9.2015 uutisoitiin turvapaikanhakijoita koskeneesta infotilaisuudesta kunnanvaltuuston jäsenille, järjestäjänä vastaanottokeskus, SPR, poliisi ja kaupungin riskienhallintapäällikkö Heikki Kontsas (Sankala 8.9.2015) Pohjois-Pohjanmaan liiton järjestämä maahanmuutto-infotilaisuus kuntien johtaville luottamushenkilöille puolestaan pidettiin 9.11.2015 (Kaleva 6.10.2015). Oulun kaupunki jakoi myös työntekijöilleen infopaketteja turvapaikanhakijoihin liittyen.

Kalevassa julkaistiin syyskuun aikana monia turvapaikanhakua ja sen prosesseja kokoavia artikkeleita, kuten turvapaikanhakuprosessia koskeva “Asiat selvitetään

moneen kertaan” (Akimo 10.9.2015) ja kotouttamisen vaiheita selittävä “Kotoutus alkaa asunnosta” (Paavola 10.9.2015). Lehti pyrki myös vastaamaan kysymyksiin ja korjaamaan väärää tietoa jutuilla kuten “Viisi väitettä turvapaikanhakijoista” (Laine & Murtovaara 9.9.2015) ja “13 kysymystä maahanmuutosta” (Murtovaara 14.10.2015).

Turvapaikanhakijat saivat tietopaketteja enimmäkseen suomalaisesta yhteiskunnasta ja siinä toimimisesta, kuten käytöstavoista ja tasa-arvosta. Lisäksi saatavilla oli koulutusmateriaalia seksuaalisuudesta, terveydestä, taloudesta ja ruuasta. Saatavaa tietoa lisättiin marraskuussa Kempeleen raiskaustapauksen johdosta (Keränen 26.11.2015).

Vastaanottokeskukset

Oulun Heikinharjussa sijaitsee toinen Suomen kahdesta valtion ylläpitämästä vastaanottokeskuksesta (Migri: vastaanotto toiminta 2017). Heikinharjun vastaanottokeskukseen mahtuu 300 turvapaikanhakijaa, mutta ruuhkan aikana siellä asui enimmillään 670 henkeä (Kaleva 11.9.2015). Tilanpuutteen ollessa ilmeinen jo elokuun alussa, Siikajoen lakkautettu Ruukin vastaanottokeskus otettiin uudelleen toimintaan ja osa Oulun vastaanottokeskuksen asukkaista siirrettiin sinne (Myllykoski 18.8.2015).

Syyskuun aikana Oulun vastaanottokeskus laajensi tilojaan ja toimintaansa SPR:n tuella yhteensä neljään hätämajoitusyksikköön, jotka mahdollistivat kaikkien turvapaikkaa hakeneiden majoittamisen Oulun alueella. Hätämajoitusyksiköt olivat uudenlainen kokeilu, jossa yksiköiden asukkaat olivat kirjoilla vastaanottokeskuksessa, mutta tilojen ylläpidosta, henkilökunnasta ja tarvehankinnoista vastasi SPR, joka valtiosta erillisenä yksikkönä ei ollut sidottu vastaanottokeskuksen joustamattomampaan budjettiin. Hätämajoitusyksiköt perustettiin seuraavasti:

- Vallinkorva 21.8.2015
  - 200 majoituspaikkaa, nostettiin 260:een marraskuussa
- Päivärinne 1.9.2015
  - 150 majoituspaikkaa, nostettiin 200:aan marraskuussa
- Kastelli 7.9.2015
  - 200 majoituspaikkaa, nostettiin 260:een marraskuussa

- Hiukkavaara 16.9.2015
  - 200-400 majoituspaikkaa

Hätämajoitusyksiköistä Kastelli ja Hiukkavaara sijaitsivat lähellä Oulun keskustaa, kun taas Vallinkorvan hätämajoitusyksikkö perustettiin Sanginsuulle ja Päivärinteen yksikkö Muhoksen kuntaan. Liminkaan saatiin hätämajoitusyksikkö 5.10.2015, mutta muut lähikunnat eivät lähteneet mukaan majoitusruuhkan purkamiseen.

Oulun seudulle perustettiin myös pienempiä maahan yksin tulleille turvapaikanhakijalapsille ja -nuorille tarkoitettuja alaikäisten tukiasumisyksiköitä ja ryhmäkoteja. Näiden avaamisesta ja ylläpidosta vastasi mm Nuorten ystävät -yhdistys, Pelastakaa lapset Ry, Oulun diakonissasäätiö, Oulun ensi- ja turvakodit, sekä nimeämätön joukko paikallisia yhdistyksiä ja urheiluseuroja. Kalevan uutisoinnissa tukiasumisyksiköiden ja ryhmäkotien tarkka avaamisaika tai sijainti jätettiin tarkoituksella kertomatta, mutta lehtiuutiset oli julkaistu seuraavasti:

- 29.9. puhetta Muhoksen Päivärinteen hätämajoitusyksikön rinnalle avattavasta alaikäisten yksiköstä Nuorten ystävien -yhdistyksen toimesta (Ervasti 29.9.2015).
- 7.10. uutinen ryhmäkodin avaamisesta parin viikon sisällä Oulussa Pelastakaa Lapset ry:n toimesta (Akimo 7.10.2015).
- 17.10. uutinen marraskuussa Oulun Onnelaan avattavasta nuorten vastaanottokeskuksesta ja sen infotilaisuudesta (Jurikka 17.10.2015).
- 17.11. Uutinen Oulun diakonissayhdistyksen suunnitelmista avata Ouluun yhteensä kolmannen ryhmäkodin (Myllykoski 17.11.2015)
- 9.12. Oulun ensi- ja turvakoti avaa tukiasumisyksikön Myllytullissa (Kaleva 9.12.2015a)

Alaikäisten yksiköt olivat kooltaan paljon normaaleja yksiköjä pienempiä, usein 10-40 hengelle tarkoitettuja tiloja, joissa henkilökuntaa oli myös suhteessa enemmän. Monet alaikäiset turvapaikanhakijat asuivat silti aikuisille tarkoitetuissa vastaanottokeskuksissa ja hätämajoitusyksiköissä, osa tilanpuutteen vuoksi, osa perheen kanssa. Yksin matkustaneet alaikäiset turvapaikanhakijat lähetettiin Tornion järjestelykeskuksesta suoraan Oulun yksiköihin (Akimo 19.9.2015a).

Syyskuussa käytiin keskustelua mahdollisesta järjestelykeskuksen perustamisesta Ouluun. Järjestelykeskus on keskus, johon rajan ylittäneet maahantulijat voidaan koota odottamaan turvapaikanhakijaksi rekisteröintiä ja ohjaamista vastaanottokeskuksiin. Sen odotettiin selkiyttävän tilannetta, pienentävän ruuhkaa muissa keskuksissa ja minimoivan rekisteröimättömien maassa oleskelevien ihmisten määrän. Järjestelykeskusta esitettiin perustettavaksi Ouluun, koska kaupunki oli tulijoiden reitillä ja erityisesti rekisteröimättömien maahantulijoiden määrä Oulun poliisiasemalla oli ruuhkautunut syyskuun aikana (Pirttikoski 12.9.2015). Järjestelykeskus perustettiin lopulta Tornioon 22.9 (Ervasti 23.9.2015), jossa sen paikka oli loogisempi rajakaupunkina (Pirttikoski 12.9.2015). Järjestelykeskus osoittautui toimivaksi ratkaisuksi: se hellitti painetta pohjoisen täysissä vastaanottokeskuksissa rekisteröimällä tulijat järjestelmällisesti ja ohjaamalla heidät tämän jälkeen valmiiksi sovittuun vastaanottokeskukseen, jossa vielä oli tilaa.

Työllistyminen

Koulutus on osa kotoutusta, pyrkimystä saada pakolainen osaksi yhteiskuntaa (Pakaslahti 2014:20). Työllistyminen olisi positiivista sekä turvapaikanhakijalle, että yhteiskunnalle, mutta 3-6 kuukauden odotus työluvan saannille (Migri: työnteko-oikeus 2017) aikaansaa turhautumista ja levottomuutta. Oikeus- ja työministeri Jari Lindström ehdottikin marraskuussa 2015 nopeampaa työluvan antamista jo kuukauden oleskelun jälkeen (Nurmi 28.11.2015). Tehostetun työllisyyden ja kotouttamisen taustalla on huoli tulevaisuuden kaupunkirakenteesta ja Ruotsin esimerkeistä epäonnistuneessa kotoutuksessa (Nurmi 28.11.2015). Työllisyysnäköymät turvapaikanhakijalle ovat toiveista huolimatta kohtalaisen kehot (Klementtilä 15.10.2015; Nurmi 27.10.2015) Tulijoiden ei uskota saavan töitä helposti (Mikkola 10.12.2015), osin ennakkoluulojen, kielivaikeuksien tai yleisesti huonon työtilanteen takia. Lindströmin ehdotusta kritisoitiin samassa lehdessä turvapaikanhakijan puolesta: on kohtuutonta odottaa ihmisen sopeutuvan uuteen kieleen ja kulttuuriin vain yhdessä kuukaudessa (Kalliokoski 28.11.2015). Ratkaisuksi oikeiden töiden vähyyteen hallitus ehdotti hätäratkaisuna vapaaehtoistyötä, kuten lumenluontia tai risusavottaa (Kallio 9.12.2015)

Koulutus

Oulun seudulle saapui runsaasti alaikäisiä turvapaikanhakijoita, jotka toivat haasteita kaupungin koulujen muutenkin kasvaville oppilasmäärille. Kaupunki varautui lisäämään perusopetuksen valmistavia opetusryhmiä (Pirttikoski 25.9.2015), joiden tavoitteena on saada oppilaan kieli- ja taitotaso sille tasolle, että hän voi osallistua yleisopetukseen (Ouka: koulutus 2017). Oppilaan tausta huomioidaan yleisopetuksessa uskonnonopetuksessa ja äidinkielenopetuksessa (Pirttikoski 25.9.2015). Koulunkäynti turvapaikanhakijalapsille näyttäytyy tärkeänä samasta syystä kuin aikuisten työssäkäyntikin: se tuo rytmiä arkeen ja parempia mahdollisuuksia vuorovaikutukseen kantaväestön kanssa (Hölttä 19.12.2015).

Aikuisilla turvapaikanhakijoilla on mahdollisuus suorittaa maksuton peruskoulun oppimäärä Oulun aikuislukiossa (Ouka: Oulun aikuislukio 2017). Suomen kielen oppiminen on tärkeä taito maahantulijalle ja opetusta siihen tarjottiin vastaanottokeskuksen ja kaupungin toimesta (Mikkonen 21.11.2015). Aineistonkeruuajana Oulun Villa Victorissa aloitettiin hanke maahanmuuttajien suomen kielen taitojen parantamiseksi, Euroopan sosiaalirahaston, Oulun yliopiston, TE-keskuksen ja kaupungin tuella (Kaleva 30.8.2015). Samoin Euroopan sosiaalirahaston tukemana toteutettiin Opin portaila -koulutus Pohjois-Pohjanmaan opettajille, ohjaajille ja uraneuvojille (Mikkola 5.11.2015). Koulutuksen päämäärä oli valmentaa uusia kouluttajia maahanmuuttajille ja romaneille ja täten parantaa kummankin ryhmän mahdollisuutta parempaan koulutukseen.

Terveydenhuolto

Nopeasti kasvanut turvapaikanhakijoiden määrä ja tätä seurannut henkilöstöpula hidastivat lainmukaisia tulijan terveystarkastuksia koko Suomessa. Ratkaisuna tähän SPR:n liikkuva tiimi alkoi kiertää vastaanottokeskuksia tehden muutamia kymmeniä alkutarkastuksia päivässä (Kaleva 13.11.2015; Akimo 11.12.2015). Monien turvapaikanhakijoiden rokotukset olivat puutteellisia lähtömaan konfliktien vuoksi ja tulijoiden suuren määrän takia monen taudin tartuntavaara kohosi (Paavola 6.10.2015).

Turvapaikanhakijoiden laajamittaiset rokotukset heidän saapuessaan Suomeen pyrkivät minimoimaan mahdollisen epidemian riskin.

Uhkakuvien Suomi

Suuret tulijamäärät ja resurssipula

Tarkastelujakson alussa Euroopan pakolaiskriisi oli jo alkanut näkyä Oulussa: vastaanottokeskuksessa kirjoilla olevien turvapaikanhakijoiden määrä nousi 200 hengellä elokuun aikana ja 3.9 uutisoitiin Ouluun saapuvan noin 100 turvapaikanhakijaa viikossa (Kaleva 3.9.2015a). Läpi koko syyskuun tulijamäärät Oulussa pysyivät suurina: noin 20-40 henkeä päivittäin, huippuaikoina jopa 330 viikossa (Sankala 8.9.2015).

Syyskuun lopulla toimintansa aloittanut Tornion järjestelykeskus vähensi ruuhkaa Oulussa. Kaupunkiin ei saapunut enää busseittain rekisteröimättömiä maahantulijoita ja uutisointi aiheesta harveni. 8.11 kerrotaan, että Ouluun saapuu vain muutama turvapaikanhakija viikossa, harvemmin enemmän (Ervasti 8.11.2015). Toki on huomioitavaa, että Torniossa rajan ylitti edelleen useampi sata maahantulijaa joka viikko.

Syksyn 2015 tilanne oli poikkeuksellinen, eikä Oulussa ollut valmiina kaikkia resursseja suurten turvapaikanhakijamäärien hoitamiseen. Edellisessä teemassa selitetyt vapaaehtoistyö ja majoittaminen osoittavat Oulun kykyä tehdä nopeita ja toimivia päätöksiä kriisin edessä. Resurssipula ja siitä uutisoiminen näkyi kuitenkin aineistossa vahvana, myös syyskuun jälkeisenä aikana. Jatkuva tilantarve tuli esiin tarkasteluvälin alkupään uutisissa uusia hätämajoitustiloja etsittäessä ja erilaisia hätäratkaisuja, kuten telтта- tai konttimajoitusta mietittäessä (esim Kemppainen 26.8.2015; Ervasti 5.9.2015a). Vastaanottokeskus oli jo syyskuun alussa niin täynnä, ettei se voinut ottaa vastaan kuin vain kiireellisimpiä tapauksia (Kaleva 4.9.2015) ja keskuksen johtajan Sirpa Kansanahon mukaan joka viikko olisi tarvittu uusi yksikkö Ouluun tuleville (Ervasti 5.9.2015b) juuri perustettujen täyttyessä nopeaa tahtia.

Henkilöstöpula oli myös näkyvä ongelma ja yksi este uusien hätämajoitusyksikköjen ja vastaanotokeskusten perustamiselle (Niemitalo 27.9.2015). SPR järjesti koulutusta vapaaehtoisille eri puolilla Suomea, mutta ammattimaista työvoimaa se ei korvannut. Erityisesti arabian ja kurdin kielen tulkeista oli pula ja avuksi värvättiin niin opiskelijoita kuin maahanmuuttajataustaisia ihmisiä (Jurkka 17.10.2015). Myös muusta erikoisväestä, kuten terveydenhoitajista oli pulaa koko alueella, ja sitä osaltaan lievennettiin esimerkiksi SPR:n kiertävällä terveydenhoitotiimillä. Materiaaliresurssien puutetta korjasivat useat Oulussa organisoidut keräykset.

Rajanylitys, -valvonta ja liikkuminen

Rajanylitys, rajavalvonta ja liikkuminen ovat alateemoja, jotka eivät suoraan kosketa Oulua, mutta jotka olivat esillä aineistossa. Tornion rajanylitysmääriä ja keinoja vähentää niitä seurattiin tarkasti myös järjestelykeskuksen valmistuttua ja Oulun oman tilanteen rauhoittuessa. Myös uusista rajanylityskeinoista, Saksan autolautoista (Turkki 15.12.2015) ja Venäjän rajan Raja-Joosepin tarkastusasemasta (Akimo 1.12.2015) ja niiden tulijamääristä tiedotettiin.

Reitin pohjoisuus korostui monessa uutisessa. Tie Haaparanta-Tornion kautta Suomeen ei ollut tuntematon, mutta sen käyttö lisääntyi erityisesti paperittomilla turvapaikanhakijoilla, jotka pyrkivät välttämään lauttojen ja Ruotsinlaivojen matkustajaluettelot (Niemitalo 9.9.2015). Enimmillään Tornio-haaparannan rajan yli tuli busseilla 1000 ihmistä päivässä (Ervasti 23.9.2015). Pohjois-Suomen valmistautumattomuus reitin suosion nousuun sai hetkellisesti aikaan tungosta sekä etelän että pohjoisen keskusten täytyessä eri suunnilta. Ennen järjestyskeskuksen perustamista harva turvapaikanhakija jäi rekisteröitymään Tornioon: matka jatkui Ouluun ja etelän suurempiin keskuksiin bussilla tai junalla (Juuma 22.8.2015, Niemitalo 9.9.2015; Akimo 19.9.2015a). Monet turvapaikanhakijat saapuivat Ouluun öisin poliisitalon ollessa kiinni, mikä johti kaupungin perustamaan yöpäivystyksen kaupungin riskienhallintapäällikön johtamien vapaaehtoisten avulla (Oulun kaupungin henkilöstökertomus 2015:18).

Tornion järjestelykeskuksen myötä poliisi ja rajavartiolaitos panostivat rajavalvontaan tarkoituksenaan varmistaa kaikkien Tornion kautta tulevien turvapaikanhakijoiden rekisteröinti (Murtovaara 15.9.2015; Akimo 19.9.2015b, Kaleva 20.9.2015). Tämä toteutettiin tehostetulla partioinnilla ja Ruotsin puolelta tulevien bussien tarkastamisella rajanylityspaikalla. Maahantulon avustamista valvottiin ja pyrittiin estämään (STT 28.9.2015; Kaleva 13.1.2015; Turkki 30.12.2015). Mahdollisuutta rajan sulkemiseen mietittiin hetki sisäministeriössä (Hölttä 22.9.2015), mutta siihen ei koskaan ryhdytty.

Maahanmuuttokriittisyys ja mielenilmaisut

Suomen hallituksen varautumisesta kasvavaan maahanmuuttovastaisuuteen uutisoitiin jo elokuussa Suomen vastarintaliikkeen mellakoitua Jyväskylässä (Kaleva 2.8.2015; Nieminen 11.8.2015) ja Suomen sisun kasvatettua jäsemääräänsä kesän aikana (29.8.1.2015). Suomen sisun keskuudessa Oulu haluttiin nostaa liikkeen pohjoiseksi pääkaupungiksi, mutta esimerkiksi Tornio ja Kemi olivat maahanmuuttokriittisyyttä käsittelevässä uutisoinnissa enemmän esillä. Muita mainittuja maahanmuuttokriittisinä nähtäviä ryhmiä olivat Muutos 2011 ja Lapuan liike.

Ensimmäinen tarkastelujaksolla uutisoitu mielenosoitus oli Rajat kiinni! -mielenilmaus Torniossa, Kemissä ja Helsingissä 19.9, jolla vastustettiin hallituksen pakolaispolitiikkaa (Kallio 20.9.2015b). Muita uutisoituja mielenilmauksia olivat (päivämäärät tapahtuman, ei uutisoinnin

- 21.9 Joukkotappelu Heikinharjun vastaanottokeskuksen majoitusosastolla
- 25.9 kivien ja ilotulitusrakettien ampuminen Tornion hätämajoitusyksikön luona.
- 30.9 Hiukkavaaran hätämajoitusyksikön turvapaikanhakijoiden mielenosoitus huonon ruuan, kohtelun ja hitaan turvapaikkakäsittelyn vuoksi Oulun poliisiaseman edessä.
- 3.10 toinen Rajat kiinni! -mielenosoitus Helsingissä, Lahdessa, Mikkelissä, Tampereella ja Torniossa.
- 3.10 Kastellin hätämajoitusyksikön turvapaikanhakijoiden kiitosmarssi
- 15.10 uutisoitu Syyrialaiden turvapaikanhakijoiden mielenilmaus Venäjän syyriapolitiikkaa kohtaan.

- 4.11 uutisessa maininta polttopulloiskuista Suomen vastaanottokeskuksiin
- 21.11 Polttopulloiskuyritys Heikinharjun vastaanottokeskuksessa
- 28.11 Kempeleen mielenosoitus.
- 1.12 Hiukkavaaran hätämajoitusyksikön turvapaikanhakijoiden kiitosmarssi
- 6.12 Rajat kiinni! -mielenosoitus Oulun Raksilan marketeilla.
- 19.12 Rajat kiinni! -mielenosoitus Oulun kaupungintalolla.

Muita uutisoinnissa mainittuja maahanmuuttokriittisen vaikuttamisen keinoja olivat yleisesti lisääntyvä häiriökäyttäytyminen, nimittely, vapaaehtoistyöntekijöiden ja toimittajien uhkailu ja nimittely sosiaalisessa mediassa, vihapuhe, sekä tilastojen ja muun informaation puolueellinen lukeminen. Syksy sujui Oulussa kuitenkin suhteellisen hyvin. Turvapaikanhakijoiden yksi mielenosoitus ja kaksi kiitosmarssia sujuivat rauhallisesti ja poliisin valvonnassa. Myös maahanmuuttoa vastustavien mielenosoitukset ja näihin liittyvät maahanmuuttoa puoltavien vastamielenosoitukset olivat rauhallisia, jopa hyvántahtoisia toisiaan kohtaan (Ervasti 20.12.2015).

Tiukentuva ote

Tämän alateeman alle on koottuna aineistossa esitellyt toimet ja säädökset, joilla turvapaikanhakijoiden määrää pyrittiin hillitsemään. Suomen nähtiin kantavan kohtuuttoman isoa vastuuta pohjoisen “pussinperänä” (Hölttä 22.9.2015) ja usko EU:n kykeneväisyyteen kriisin hallinnassa laski (pääkirjoitus 10.9.2015; Kallio 13.11.2015). Samalla maaahanmuutton liittyvät levottomuudet (kts edellinen kohta) lisääntyivät ja pelko uudelleen kohoavasta tulokasmäärästä johti toiveisiin hakuprosessin ja käännytyksen nopeuttamisesta.

Oulu itsessään ei ollut näiden säädösten keskipisteessä, mutta osana Suomea ja sen lainsäädäntöä ne vaikuttivat myös siellä. Oulu nähtiin kantavan suuremman vastuun kuin sen lähikunnat (Ervasti 5.9.2015b) Suomen kunnat saavat itsenäisesti päättää, ottavatko ne vastaan kiintiöturvapaikanhakijoita tai perustetaanko kunnan alueelle vastaanottokeskus (Hansen & Holm 2016). Vanhojen tilojen täytyessä monet uudet kunnat olivat nihkeitä ottamaan turvapaikanhakijoita vastuulleen ja uusia keskuksia

vastustettiin asukkaiden keskuudessa (Paavola 22.9.2015). Asetelma herätti keskustelua eduskunnassa ja parikin kertaa syksyn aikana nostettiin esiin mahdollisuus kuntalain muutokseen: kunnan pakottamiseen kriisiin osallistumiseen (Niemitalo 25.9.2015; Kallio 2.10.2015; Kaleva 24.10.2015a). Vaikka tämä ei koskaan edennyt edes harkittavaksi asti, se osaltaan auttoi ilmi tuomaan kuntien jakautuneisuutta: Oulun tapaiset kunnat, jotka jo ennestään olivat tuttuja turvapaikanhakijoiden kanssa, joutuivat kantamaan suuremman vastuun lähikuntien kieltäytyessä luovuttamasta tiloja omasta puolestaan. Suoranaiseen marttyyridiskurssiin ei koskaan ajauduttu, mutta uutisten rivien välistä on nähtävillä turhautumista muiden kuntien nihkeyteen.

Vaikka rajansulkemisen idealla hetki leikiteltiin, ei Suomi ihmisoikeudellisten säädösten nojalla voinut estää ihmistä hakemasta turvapaikkaa tämän saavuttua maahan. Jäljelle jäävät keinot olivatkin houkuttelevuuden vähentäminen ja nopea perusteettomien hakijoiden nopea käännäyttäminen. Suomen houkuttelevuutta turvapaikanhakijoiden silmissä pyrittiin vähentämään mm seuraavilla keinoilla:

- Turvapaikan saamisen kiristäminen ja ehtojen tiukentaminen: turvapaikka olisi määräaikainen ja tilanteen parantuessa lähtömaassa pakolaisen oletetaan palaavan sinne (Kaleva 9.12.2015b). Nykyisellä mallilla oleskelulupa pitää uusia neljän vuoden välein ja pysyvän oleskeluluvan saa 16 vuoden jälkeen (Migri: Lupatyypit 2017).
- Lähtömaiden, kuten Irakin, turvallisuusarvion päivittäminen, turvalliseksi huomattua lähtömaasta tulevan on vaikeampi saada turvapaikka (Kallio 2.10.2015).
- Humanitaarisen suojelun, eli suojelun lähtömaan kriisin tai katastrofitilanteen vuoksi, lopettamisen harkitseminen (Kalliokoski 9.12.2015). Tämä toteutui myöhemmin keväällä 2016 (Humanitaarista suojelua ei myönnetä enää 2016).
- Ehdotus turvapaikanhakijan saamien etuuskien karsimisesta ja vähentämisestä, esimerkiksi vastaanottorahan pienentäminen ja vaatimus työntekoon (Hölttä & Paavola 10.10.2015; Kaleva 9.12.2015b).

Pikakäännäytyksen mahdollisuudesta keskusteltiin syyskuussa (Hölttä & Nurmi 8.9.2015), samoin Järjestyskeskuksen kaltaista valvotumpaa Palautuskeskusta kielteisen päätöksen saaneiden hakijoiden kokoamiseen kaavailtiin myös Oulun alueelle (Ervasti

10.12.2015). Ymmärtääkseni palautuskeskuksen kaltaista laitosta ei päädytty perustamaan Suomessa, vaikka aineiston uutisoinnissa sen tulo nähtiin varmaksi viimeistään tammikuun 2016 aikana (Ervasti 10.12.2015). Toteutuessaan keskus olisi tehostanut palautusta, sillä kielteisen maassaolopäätöksen saaneet henkilöt olisi voitu ottaa sinne säilöön palautusta varten sen sijaan, että heidän odotettiin ensin poistuvan maasta itse. Kielteisen päätöksen saaneiden palauttamisen odotettiin kustantavan vähintään 6 miljoonaa euroa ja vaativan normaalia enemmän poliisivoimaa vuonna 2016 (Niemitalo 23.10.2015a).

Turvapaikanhakijan näkökulma

Turvapaikanhakijan näkökulma on muita teemoja pienempi, mutta se kokoaa yhteen uutisaineistossa kuuluneiden turvapaikanhakijoiden äänet. Suurin osa uutishaastatteluista keskittyi Ouluun tai Tornioon saapuneiden turvapaikanhakijoiden kertomuksiin. Uutiset pyrkivät luomaan sympatiaa ja perusteita pakolaisten vastaanottamiselle Oulussa.

Haastateltujen turvapaikanhakijoiden kertomuksissa korostuivat lähtömaan vaikea ja vaarallinen tilanne: kidutukset, kuolemantuomiot absurdeista syistä ja pelko perheen ja läheisten puolesta. Pakomatka Euroopan halki mainittiin lähes aina, siinä korostuivat asiaton kohtelu, ahdistelu ja poliisien epäasiallinen käytös erityisesti Välimeren maissa ja Unkarissa. Toisaalta kertomuksista nousee myös positiivisia asioita: ihmisten ystävällisyys ja voitettut vaikeudet (esim. Niemitalo 9.9.2015). Haastateltuja turvapaikanhakijoita kuvattiin väsyneiksi, rauhallisiksi ja ystävällisiksi (esim. Akimo 19.9.2015).

Suomi näyttäytyi haastatelluille turvapaikanhakijoille maana, jossa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja vapaita elämänvalintoja (Niemitalo 9.9.2015) ja tarjotaan strukturoitua opetusta ja neuvontaa kotouttamisessa (Peuhkuri 19.9.2015). Toisaalta Suomen kiristyvää turvapaikkapolitiikka kritisoitiin: Irakilaiset turvapaikanhakijat eivät jakaneet maahanmuuttoviraston näkemystä Irakin turvallisuudesta ja kuvailivat useammassa uutisessa kotimaansa kaoottista tilannetta (Rosvall 13.10.2015; Niemitalo 23.10.2015b).

He korostivat, etteivät he olisi jättäneet kotimaataan ilman selkeää hengenvaaraa: monella oli ollut kotimaassaan hyvä työpaikka ja varallisuutta, mikä nyt oli vaihtunut ahtaan vastaanottokeskuksen jaettuihin huoneisiin (Niemitalo 23.10.2015b).

Haastatellut turvapaikanhakijat halusivat olla hyödyksi esimerkiksi töitä tekemällä (Kallio 9.12.2015). Heidän kesken näytti myös vaikuttavan tietynlainen ryhmäkontrolli: median ja kanta-asukkaiden silmissä yhden turvapaikanhakijan teot heijastuvat kaikkiin turvapaikanhakijoihin ja jokaista uutisoitua turvapaikanhakijoiden isompaa mielenilmausta vastaan oli toisten turvapaikanhakijoiden vastamielenilmaus, kuten kiitosmarssit ruokamielenosoituksen ja Kempeleen raiskaustapauksen yhteydessä. Näissä marsseissa turvapaikanhakijat sanallisesti tuomitsivat tekijät (Kempeleen tapaus) ja korostivat omaa kiitollisuuttaan ja tyytyväisyyttään Suomen toimiin (ruokamielenosoitus).

Pidempään Suomessa asuneita maahanmuuttajataustaisia henkilöitä haastateltiin myös. Monet olivat saapuneet turvapaikanhakijoina Suomeen 1990 -luvulla ja peilasivat omaa silloista tilannettaan nykyiseen (Miettunen 24.10.2015). Yli 20 vuotta suomessa asuneiden “ex-pakolaisten” haastatteluista muodostui kuva menestystarinoista: maahan ilman mitään saapuneet ihmiset olivat sopeutuneet yhteiskuntaan, oppineet kielen, saaneet perheen ja hyvän toimeentulon. He myös ehtivät auttamaan nykyisiä turvapaikanhakijoita (Akimo 23.10.2015). Omaa identiteettiä ylläpidetään esimerkiksi yhteydenpidolla muihin sukulaisiin (Miettunen 24.10.2015) ja nimistöllä, mutta pidempään Suomessa asuneet ihmiset kokevat itsensä myös suomalaisiksi, kansainvälisyyden ja oman lähtömaan identiteetin lisäksi (Gorskow-Saloranta 6.12.2015).

POHDINTA

Turvapaikanhakijoita vastaanottavalla maalla on edessään useita haasteita, joiksi Berti (2015) listaa suojelun, majoituksen, terveystalveluiden, koulutuksen ja työllistymisen järjestämisen. Suomalainen järjestelmä antaa kunnille ja kaupungeille paljon liikkumatilaa, mutta myös vastuuta turvapaikka-asioissa ja niiden järjestämisessä (Hansen & Holm 2016). Oulun rooli Pohjois-Suomen suurimpana vastaanottokeskuksena kriisin aikana näkyy Avulias Oulu -käsitteen alla. Suomen lainsäädäntö ja käytännöt loivat raamit, joiden ympärille kaupungin eri tasoisten toimijoiden yhteistyö rakentui. Oulu ei toiminut kriisissä erillään, vaan verkostoituneena muiden vastaanottokeskusten kanssa, välillä myös haastaen valtion toimijoita. Tämä vertautuu Gillin (2010) ajatukseen valtion toimijuuden monitahoisuudesta. Eri virastot ja ministeriöt toimivat yhdessä paikallisemmän tason järjestöjen ja ihmisten kanssa.

Aineiston loppupuolella korostuva taistelu hallinnasta ja tilasta näkyy Uhkakuvien Suomi –teemassa. Pelko monikulttuurisuudesta suomalaisuuden korvaajana ja vaatimus Suomen oikeudesta päättää sinne saapuvista turvapaikanhakijoista ja heidän korostui. Valtionsisäinen rajatarkkailu (Lebuhn 2013) näkyi paitsi konkreettisesti tulijoiden rekisteröinnissä ja rajatarkastuksissa, myös palautuksista puhuttaessa. Mielenosoitukset ja joissain kunnissa järjestetyt katupartioinnit osoittivat halua tilan valtaamiseen ”takaisin” kantasuomalaisille.

Oulun vastuu pakolaiskriisistä

Vastaanottokeskukset ja kuntavaikuttaminen

Vuonna 2015 Suomeen perustettiin paljon uusia vastaanottokeskuksia vastaamaan kasvavaan turvapaikanhakijoiden määrään (Koistinen 2017:65). Myöskään Ouluun perustetut hätämajoitusyksiköt eivät olleet poikkeuksellisia pakolaiskriisin aikana. Kriisin aikana Oulun vastaanottokeskus oli Pohjois-Suomen suurin (Jauhiainen 2017:123): vain muutamat kunnat suostuivat vastaanottamaan turvapaikanhakijoita ja perustamaan vastaanottokeskuksia pohjoisessa, jossa rajan ylitti huippuaikoina useampi

sata hakijaa päivässä. Turvapaikanhakijoiden vastaanottaminen on helpompaa suuremmissa keskuksessa, sillä sen kulttuurinen kyvykkyys on pientä maaseutukeskusta suurempi (Koistinen 2017). Oulun historia vastaanottokeskuksen omistavana kaupunkina ja asukkaiden monikulttuurisuus antoikin sille eittämättä lähikuntia enemmän valmiuksia tarttua toimeen. Kaupunki siirtyi täyteen johtamisvalmiuteen turvapaikanhakijoiden alkaessa saapua kaupunkiin: vapaaehtoisten organisoiminen ja turvapaikanhakijoiden ohjaaminen rekisteröintiin ja vasta perustettuihin hätämajoituskeskuksiin aloitettiin 7.9.2015 (Oulun kaupungin henkilöstökertomus 2015). Ennen Tornion järjestelykeskuksen perustamista valtaosa pohjoisen kautta tulevista turvapaikanhakijoista kulki Oulun kautta, ruuhkauttaen poliisilaitoksen turvapaikkakäsittelyn ja vastaanottokeskuksen (Kempainen 26.8.2015). Oulu päätyikin kolminkertaistamaan ulkomaalaistutkintavahvuutensa (Mikkola 23.9.2015).

Oulu näyttää ottaneen päävastuun Pohjois-Suomen pakolaiskriisin hoidosta jo varhain. 26.8 Kempaisen haastattelema Oulun vastaanottokeskusten johtaja Sirpa Kansanaho sanoo turvapaikanhakijoista huolehtimisen olevan laillinen velvollisuus, ei mielipidekysymys. Lause kantaa läpi tutkimusaineiston. Kaupunkiin organisaatioon perustettiin epävirallinen työryhmä kaupungin, poliisin, vastaanottokeskusten, SPR:n ja ELY:n edustajista, joka valvoi, suunnitteli ja avusti kriisin selvittämisessä (Laine 11.12.2015). Kastellin hätämajoitusyksikkö perustettiin kiireessä odottamatta virallista päätöstä 7.9. (Sankala 8.9.2015) ja se toimi epävirallisena Oulun sisäisenä järjestelykeskuksena sisäministeriön vasta alkaessa suunnittelemaan myöhemmin Tornioon perustettua keskusta (Oulu perusti tilapäisen järjestelykeskuksen kylmän keskelle tuleville turvapaikanhakijoille 2015) Turvapaikanhakijoiden jatkuva maahantulo ja muiden pohjoisen kuntien kykenemättömyys tai haluttomuus vastata haasteeseen myös osaltaan pakotti Oulun päävastuuseen.

Suomalaisissa vastaanottokeskuksissa omavalvonnan merkitys suuri ja niitä kehitetään tapauskohtaisesti (Koistinen 2017:52). Pienet yksiköt koetaan paremmiksi kotouttamisen kannalta: arki on vähemmän laitosmaista ja sillä tuetaan turvapaikanhakijoiden itsenäisyyttä (Koistinen 2017:53). Toisaalta hajasijoittaminen lisää poliisin resursseja valvonnan muodossa (Vainio 27.11.2015) ja saattaa lisätä tulijan syrjäytymistä: pienet

maaseutukunnat eivät ole turvapaikanhakijan näkökulmasta yhtä houkuttelevia tai mahdollisuuksia tarjoavia kuin suuremmat keskuksset (Marucco 2017:93). Tarkasteluaikana krooninen tilantarve aiheutti sen, että hätämajoitusyksiköiksi etsittiin mahdollisimman suuria tiloja. Turvapaikanhakijoiden hajauttamiseen pyrittiin silti, tosin tässäkin päällimmäisenä toiveena oli taakan jakaminen laajemmalle alueelle (Jurkka 17.10.2015). Pieniin yksikkökokoihin panostettiin oikeastaan vain alaikäisten turvapaikanhakijoiden ollessa kysymyksessä. Muuttaminen vastaanottokeskuksesta toiseen on turvapaikanhakijaa rasittavaa, mutta välttämätöntä ruuhkautuneessa tilanteessa. Järjestelykeskus osaltaan vähensi turhia siirtoja: ideaalitalanteessa turvapaikanhakijan matka kävi järjestelykeskuksesta vain yhteen vastaanottokeskukseen.

Yhteistyö ja vaikuttaminen kunnan asukkaiden ja vastaanottokeskusten välillä on todettu toimivaksi käytännöksi (Koistinen 2017:55), jolla turvapaikanhakijat saadaan osaksi normaalia elämää. Myös tiedotus- ja infotilaisuudet ovat tärkeitä (Koistinen 2017:55). Esimerkiksi turvapaikanhakijoiden ja kantasuomalaisten yhteisistä tapahtumista ei kuitenkaan ollut aineistossa tietoa. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja kantasuomalaisten lasten kanssakäymistä sivuttiin joissain uutisissa, kuten Paulaharjun koulun joulujuhlasta kertovassa jutussa (Ervasti 18.12.2015).

Työ ja koulutus

Työllistymisen järjestäminen on haaste monestakin syystä. 28.11 haastatellun Ministeri Lindströmin mukaan on olemassa uhkakuva työttömyyden aiheuttamasta radikalisoitumisesta, uutisessa kuva vertautuu Ruotsin epäonnistuneesta kotouttamisesta syntyneisiin ongelmiin, segregoitumiseen ja autopaloihin (Nurmi 28.11.2015). Työllistyminen nähdään keinoksi torjua toimeettomuutta ja nopeuttaa maahanmuuttajan sopeutumista yhteiskuntaan. 9.12 haastatellun turvapaikanhakijan mukaan turvapaikanhakijat ovat halukkaita työntekoon (Kallio 9.12.2015). Ihmisten tapaaminen ja pääsy sisään yhteiskuntaan on ansaittua palkkaa tärkeämpää ja tuo mielekkyyttä päivään. Muutenkin aineistossa haastatellut turvapaikanhakijat ilmaisivat vahvaa halua tehdä töitä: “Haluaisin varsinkin kovaa, raskasta työtä.” sanoo sama haastateltu, jo kolme vuotta Suomessa asunut pakolainen.

Suomen maahanmuuttajien työllisyystilanne ei ole kuitenkaan hyvä: työllistyminen ja urakehitys ovat hitaampia kuin kantasuomalaisella, eikä esimerkiksi lähtömaassa hankittua tutkintoa tai työkokemusta arvosteta työnantajan puolelta (Maskonen 2016:58). Myös työnantajan asenteet ja suomen kielen osaaminen vaikuttavat töiden saamiseen (Pitkänen 2016.2015). Turvapaikanhakijan oma epävarmuus tulevasta ja pitkä turvapaikanhakuprosessi ja vastaanottokeskusaika vieraannuttavat tehokkaasti yhteiskunnasta ja hankaloittavat kotoutusta (Jauhiainen 2017:16). Oulun korkeahko työttömyysprosentti (16%, ELY 2017) ei ainakaan paranna työn saannin mahdollisuuksia.

Suomalainen tutkinto mahdollistaa paremmat työllisyysnäköymät ja suomen kielen oppiminen mahdollistaa paremman läsnäolon yhteiskunnassa. Kantaväestön ja maahanmuuttajien välinen ero koulutustasossa ja oppimistuloksissa on kuitenkin Euroopan suurimpia, mikä voi selittyä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden erilaisena kohteluna kantaväestöön verrattuna (VTV 2015). Ratkaisuna tähän pyritään esimerkiksi lisäämään maahanmuuttajalasten varhaiskasvatusta (Rauhala 19.8.2015).

Terveys

Aikuinen turvapaikanhakija on maahan saapuessaan oikeutettu terveysterveystieteeseen, alkuterveyshaastattelun, tartuntatautiin seulontatutkimuksiin ja rokotuksiin rekisteröinnin yhteydessä tai viimeistään kaksi viikkoa sen jälkeen, sekä kiireelliseen sairaalahoitoon (Helve ym. 2016). Lapset ja raskaana olevat ovat oikeutettuja normaaleihin terveysterveystieteisiin, mutta Terveysterveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti (Helve ym. 2016) paljastaa, että monet Suomen vastaanottokeskuksista eivät pystyneet täyttämään vaatetta vuoden 2015 pakolaiskriisin aikana ja sen jälkeen: esimerkiksi neljäsosassa vastaanottokeskuksista lapset eivät saa heille kuuluvaa terveydenhuoltoa ja mielenterveyden palvelut usein traumatisoituneille turvapaikanhakijoille ovat liki olemattomat.

Tuomolan (2016:140) mukaan terveyskäsite on vahvasti kulttuurisidonnainen ja turvapaikanhakijan kohdalla ymmärrys tämän elämäntilanteesta ja olosuhteista on ensiarvoisen tärkeää oikean diagnosoinnin kannalta. Erityisesti tämä koskettaa mielenterveysongelmia ja niiden huomaamista: turvapaikanhakijoilla ja pakolaisilla on keskimääräistä suurempi mielenterveyshäiriöiden, eritoten depression ja traumaperäisen stressihäiriön, riski (Halla 2007). Oulussa diakonissalaitos tarjoaa maksullista apua kidutettujen kuntoutuspalvelun muodossa (ODL: kuntoutus 2017), mutta turvapaikanhakijalla, jonka tulevaisuus maassa on epävarma, on vaikea sitoutua pitkäjänteiseen kuntoutukseen (Jalava ym. 2010:41).

Turvapaikanhakijan terveys voi vaarantua myös maahantulon jälkeen hänestä riippumattomista syistä. Erityisesti tämä painottuu suurilla pakolaisleireillä, joissa asuinolosuhteet ja terveydenhuolto ovat heikolla pohjalla (Berti 2015). Aineistossa kuvatut vastaavat ongelmat olivat Suomen ulkopuolisia ja koskivat esimerkiksi Kreikkaa (Juupaluoma 30.8.2015) ja Unkaria (Peuhkuri 19.9.2015) Terveysriskin mahdollisuutta kuvastaa myös Oulussa noussut huoli mahdollisista sisäilmaongelmista hätämajoitusyksiköissä (Ervasti 11.9.2015).

18.9 uutisoinnissa Lääkäriliitto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, sekä joukko sosiaali- ja terveysalan järjestöjä kritisoi Suomen typistettyä terveydenhuoltopalvelua paperittomille maassa oleville (Laurokari 18.9.2015). Heidän mukaansa paperittomien pääseminen laajemman julkisen hoidon piiriin olisi ihmisoikeuksien mukaisempaa kuin nykyinen käytäntö ja se toisi pitkällä tähtäimellä säästöjä terveydenhuoltoon, kun terveysongelmia voitaisiin hoitaa ja ehkäistä ennen niiden kriisiytymistä. Terveyspalveluiden avaamisen paperittomille pelätään kuitenkin johtavan "terveysturismiin" ja muihin väärinkäyttöihin. Tällä hetkellä myös Oulussa toimiva Global Clinic tarjoaa vapaaehtoisvoimin ja -resurssein terveydenhoitoapua Suomessa majoileville paperittomille (Laurokari 18.9.2015; Global Clinic 2017).

Suomi kriisin edessä

Tulijamäärät ja niiden vähentäminen

Suomi ei ollut kunnolla varautunut pakolaiskriisiin (Heino 2017:143) ja tulijoiden määrä tuli monille yllätyksenä syksyllä 2015 (Jauhiainen 2017:19). Miksi Suomi oli houkutteleva kohde? Turvapaikanhakijat kokivat Ruotsin ja Saksan olevan jo täynnä ja muilla pohjoismailla oli Suomea tiukempi palautuspolitiikka Irakilaisten suhteen, mikä nosti sen houkuttelevuutta (Juntunen 2016:55). Suomen koulutusjärjestelmä, turvallinen yhteiskunta ja vähäinen muukalaisviha ja radikalisoituminen verrattuna joihinkin muihin Euroopan maihin olivat myös vetotekijöitä (Juntunen 2016:56). Yleisesti rikkaat, vapaamieleiset länsimaat ovat hakijalle helpompia kohteita (Neumayer 2014), mutta vuoden 2015 pakolaiskriisissä korostui myös turvapaikanhakijoiden välinen tiedotus ja internetin käyttö (Merisalo 2017). Turvapaikanhakijat jakoivat ja hakivat tietoa tietoa ja seurasivat eri maiden pakolaispolitiikan kehitystä älykännyköiden ja internetin avulla, esimerkiksi tieto Juha Sipilän tarjouksesta majoittaa turvapaikanhakijoita kotiinsa oli laajasti tunnettu ja loi kuvaa Suomesta vieraanvaraisena maana (Niemitalo 9.9.2015). Sosiaalista mediaa käytettiin myös toiseen suuntaan: viranomaisten mainoskampanjoilla pyrittiin estämään perusteettomien turvapaikanhakijoiden saapumista kohdentamalla niitä turvallisiksi määritellyistä maista tuleville turvapaikanhakijoille (Ahola 29.8.2015).

Turvapaikanhakijoiden määrän vähenemiseen vaikutti Ruotsin tiukentuva rajavalvonta, jonka kehitystä myös seurattiin Kalevassa (esim Kallio 13.11.2015; Nieminen 14.11.2015; Kalliokoski 15.11.2015). Marraskuussa 2015 Ruotsi alkoi tarkastaa ja rekisteröidä maahan saapuvia turvapaikanhakijoita paljolti samalla tavalla kuin Tornion järjestelykeskuksessa jo tehtiin. Tämä vähensi turvapaikanhakijoiden pääsyä Suomen rajalle. Lisäksi Maahanmuuttoviraston tiukentuneet ehdot turvapaikanhauulle, erityisesti Irakista tulevia kohtaan, sekä talven saapuminen ja sitä myötä vaikeutuvat olosuhteet matkustamiseen vaikuttivat (Jauhiainen 2017:28). Pakolaispolitiikan muutoksella voi tutkitusti vaikuttaa jonkin verran hakijamääriin, vaikka muutkin asiat vaikuttavat hakijan päätökseen suunnata johonkin maahan (Neumayer 2014). Irakilaiset olivat suurin yksittäinen turvapaikanhakijaryhmä vuonna 2015 (Juntunen 2016:54), joten heihin

kohdistetut ehtojen koventamiset vähensivät tehokkaasti Suomen houkuttelevuutta turvapaikanhakijoiden keskuudessa.

Hukkuva Suomalaisuus

Aineistossa oli nähtävillä vahva muutos alkusyksyn maahanmuuttomyönteisestä ilmapiiiristä varautuneempaan ja epäluuloiseen lopputalveen. Toisaalta suurin osa negatiivisiksi laskemistani uutisista käsittelevät Suomen ja hallituksen tason toimia: lakimuutoksia -ehdotuksia ja huolta EU:n tilanteesta ja tulevaisuudesta. Positiiviset uutiset taas keskittyvät paikallistasolle Ouluun ja sen vastaanottokeskuksiin: kertomuksiin vapaaehtoistoiminnasta ja turvapaikanhakijoiden sopeutumisesta yhteiskuntaan. Turvapaikanhakijoiden määrällä ei näytä nykytutkimustiedon valossa olevan suoraa yhteyttä turvapaikan saamisen ehtojen ja turvapaikanhakijan oikeuksien kiristämiseen (Thielemann & Hobolth 2016), eikä suunnitelluilla muutoksilla haluttu poistaa turvapaikan mahdollisuutta ihmiseltä, jolle se kuuluu. Monet toimet, kuten nopeampi käännytys ja palauttaminen ja toive turvapaikanhakijan nopeammasta integraatiosta työelämään, olivat olemassa jo valmiiksi ja niitä vain pyrittiin tehostamaan pakolaiskriisin edessä.

Maahanmuuttokriittisten käyttämää termiä “elintasopakolainen”, jolla kuvataan Suomesta paremman elintason toivossa turvaa hakevaa turvapaikanhakijaa (Salo 2005:14) näkyi jonkin verran, eritoten puhuttaessa albanialaisista turvapaikanhakijoista (Laine & Murtovaara 9.9.2015). Elintasopakolaiseksi keskusteluissa leimattiin herkästi nuoret miehet, jotka välillä rinnastettiin Suomen sotien kontekstiin, jossa heidän nimenomaan pitäisi olla kotimaataan puolustamassa. Vastakohtana tälle ovat “oikeat pakolaiset” (Haara 2012:75), jotka nähdäkseni keskusteluissa useasti määriteltiin lapsiksi, naisiksi ja vanhuksiksi. Näiden määrällistä vähyyttä ihmeteltiin ja käytettiin todisteena elintasopakolaisten suuresta määrästä, vaikka todellisuudessa sukupuoli- ja ikäjakaumien välinen ero johtui pakomatkan vaarallisuudesta ja lähtömaiden vaarallisuudesta erityisesti nuorille miehille, jotka olivat Isis-värväyksen kohteena (Ahola 29.8.2015; Laine & Murtovaara 9.9.2015). Samalla tavalla maahanmuuttokriittisten lyhytnäköisyyttä kuvastaa esimerkiksi turvapaikanhakijoiden rahallisuuden ihmettely

(Väisänen 21.9.2015). Älykännykät nähdään luksuksena, johon “oikealla pakolaisella” ei olisi varaa, vaikka älykännykän ja prepaid-liittymän voi saada halvalla, ja se on usein turvapaikanhakijan ainoa keino pitää yhteyttä tuttaviiin ja seurata maailman tapahtumia omalla kielellä (Väisänen 21.9.2015).

Kaupunki tarkkailuympäristönä ja rajoina (Darling 2010) näyttäytyi turvapaikanhakijoiden ja kantasuomalaisten kohtaamisissa ja mielipiteissä. Kansallisen toimivallan rajoja koeteltiin muun muassa keskustelussa katupartioiden perustamisesta (Hakkarainen 28.11). Kemistä lähtenyt epävirallinen katupartio toimintaa, jossa usein kantasuomalaisista koostuva joukkio “partio” kaduilla niiden turvallisuuden parantamiseksi, ei kuitenkaan havaittu Oulussa (Hakkarainen 28.11.2015). Mielenosoituksia kuitenkin järjestettiin ja ne voi nähdä tavaksi ottaa kaupunkitila haltuun: mahdollisuus osallistua tilassa, ilmaista mielipiteitään ja tilan, kadun, aukion, rakennuksen edustan, konkreettinen valtaaminen luovat tilasta omaa (Mitchell 1961).

Turvapaikanhakijat ja muut “ulkopuoliset” haastavat maantieteellisen suomalaisuuden luoman kuvan meistä itsestämme: kulttuurin ja suomalaisuuden muutos, sekä hyvinvointivaltion luhistuminen olivat aineistosta nousevia pelkoja, joita toisaalta pyrittiin hälventämään (Nurmi 6.12.2015; Simojoki 29.12.2015). Todellisuus kuitenkin on, että pakolaismäärät maailmassa eivät ainakaan pienene lähitulevaisuudessa (Jauhiainen 2017:16), joten pakolaisten muuttoliike ja sitä myötä länsimaiden väestörakenne ja yhteiskunta tulee muuttumaan jollain tasolla. Niin kuin se on tehnyt tähänkin asti.

Turvapaikkaa odottamassa

Turvapaikanhakijoita ja pakolaisia on hankala olla näkemättä ja käsittelemättä yhtenäisenä ryhmänä. Kuitenkin jokaisen maahantulijan tausta ja tarina on erilainen. Turvapaikanhakijat pyrkivät osaltaan itse vaikuttamaan ihmisten asenteisiin ja stereotypioihin. Marucco (2017:96) mainitsee itseorganisoidun aktivismin, jossa

turvapaikanhakijat levittävät kuvaa itsestään “normaaleina ihmisinä” ja “ihmisinä”. Aineiston esimerkit, kuten kiitosmarssit viittaavat samaan: turvapaikanhakija joutuu tahtomattaan edustamaan koko kirjavaa joukkoa ja olemaan yhteisvastuussa muiden turvapaikanhakijoiden teoista kantasuomalaisen silmissä.

Noin viidesosa turvapaikanhakijoista kokee saavansa huonoa kohtelua ei-suomalaisuutensa vuoksi (Koistinen 2017:62). Huonoa kohtelua koetaan vähemmän myönteisen turvapaikanhakemuksen myötä. Vastaanottokeskuksessa eläminen koetaan vaikeaksi, sillä turvapaikkapäätöksen odottamisen ja epävarmuuden lisäksi muuta tekemistä ei juuri ole (Marucco 2017:86). Epävarmuus tulevaisuudesta kuluttaa ja se oli jonkun verran esillä myös aineistossa. Turvapaikanhakijan mahdollisuudet esimerkiksi työntekoon ovat vähäisiä ja epävarma asuinpaikka vähentää motivaatiota sitoutua siihen (Marucco 2017:87). Turvapaikkapäätöksen odottamisen pitkittyminen ja huoli perheestä ja omaisista saa jotkut turvapaikanhakijat lähtemään maasta ennen päätöksen tuloa (Hölttä 24.12.2015).

Turvapaikanhakijoiden toimeentuloon liittyvä huoli tunnistetaan aineistossa. Oulussa turvapaikanhakijoita pyrittiin aktivoimaan erilaisilla kursseilla, harrastuksilla, puhde- ja vapaaehtoistoimilla ja muulla ohjatulla toiminnalla. Joissain hätämajoitusyksiköissä, kuten Kastellissa, tarjottu mahdollisuus oman ruuan valmistamiseen oli myös yksi näistä keinoista (Murtovaara 13.11.2015). Toisaalta esimerkiksi puutteelliset henkilöllisyystodistukset estivät turvapaikanhakijoiden illanvietot keskustan ravintoloissa ja baareissa (Klementtilä & Rahko 3.12.2015). Vastaanottokeskuksen asiakaskortti, joka on monen turvapaikanhakijan ainoa henkilöllisyyskortti - passit jätetään poliisin haltuun turvapaikkaprosessin ajaksi - ei ollut riittävä todiste täysi-ikäisyydestä. Toisaalta tämä on lainvoimaista ja ymmärrettävää, toisaalta pääsy paikkoihin evättiin myös selkeästi vanhemmilta turvapaikanhakijoilta (Laine 2.12.2015a). Se, olisiko saman ikäiseltä kantasuomalaiselta kysytyt papereita lienee tulkinnanvaraista. Tapaus on kuitenkin harmillinen, sillä ajan viettäminen vastaanottokeskuksen seinien ulkopuolella on suositeltua ja tuo vaihtelua elämään (Marucco 2017:90).

Kaleva tiedottajana

Medialla on suuri valta merkitysten rakentajana suomalaisessa yhteiskunnassa: se päättää näkökulmista ja esiin nostettavista asioista, sekä kontrolloi julkista keskustelua (Tanner & Koivisto-Khazaal 2009:28). Kaleva on Suomen neljänneksi suurin seitsemänpäiväinen sanomalehti (Kalevakonserni 2017), jonka pääasiallisena työnä on tiedottaa Oulun ja sen lähialueiden, Suomen ja ulkomaiden päivänpolttavista asioista. Laajalevikkisenä se on suuri vaikuttaja erityisesti Pohjois-Suomessa. Miten Kaleva uutisoi pakolaiskriisistä?

Turvapaikanhakijoista uutisointi keskittyy enimmäkseen vastaanottokeskusten ja hätämajoitusyksiköiden seinien sisälle, matkustusvälineisiin, kuten busseihin ja juniin ja heidän saapumiseensa rajalle. Uutiset turvapaikanhakijoista katukuvassa ovat negatiivisia: kerrotaan naisia tuijottaneista turvapaikanhakijoista uimahalleissa (Laine 2.12.2015b) ja hakijoiden porttikielloista ravintoloihin (Laine 2.12.2015a). Turvapaikanhakijoiden jatkuvasta suuresta tulomäärästä muistutettiin monessa uutisessa: tiedot viime viikonloppuna, viime viikolla tai eilen saapuneista tulijamääristä kulkivat pakolaiskriisin uutisoinnissa kuin muistuttamassa kriisin jatkuvuudesta.

16 pääkirjoitusta käsitteli pakolaiskriisiä, sisältäen usein kriittistä suhtautumista EU:hun ja sen epäselvään ongelmanratkaisuun (Kaleva 18.8.2015; 26.8.2015; 10.9.2015; 25.9.2015; 22.10.2015), rasismiin ja maahanmuuttokriittisyyteen (Kaleva 6.9.2015; 27.9.2015; 29.9.2015; 24.10.2015b), sekä Suomen hallituksen tapaan vastata kriisiin (Kaleva 22.10.2015; 10.12.2015). Lehden linjan voisi siis sanoa olleen maahanmuuttomyönteinen. Se ei kuitenkaan pyrkinyt piilottelemaan pakolaiskriisiin liittyviä kielteisiä ilmiöitä. Maahanmuuttokeskustelu ja siitä uutisoiminen on muuttunut ilmapiiriltään vapaammaksi ja sallivammaksi myös sitä kritisoivalle uutisoinnille ja sanomalehdet näkevät itsensä areenana polarisoituneelle maahanmuuttokeskustelulle (Tanner & Koivisto-Khazaal 2009:178). Aineistossa ääni annettiin niin pakolaiskriisistä vastuussa oleville viranomaisille, auttajille, turvapaikanhakijoille, kuin maahanmuuttokriittisillekin. Esimerkiksi Salmisen (6.9.2015) ”Rasistileima läjähtää herkästi”-jutussa puolustetaan maahanmuuttokriitikkojen oikeutta kyseenalaistaa ja keskustella pakolaiskriisistä ja sen faktoista.

Uutiset ja jutut olivat aina kirjoittajansa kuvia: toimittajan omat näkemykset ja ennakkoluulot tahtomattaan muovaavat uutista johonkin muottiin (Tanner & Koivisto-Khazaal 2009:180). Samoin minun näkemykseni pakosti ohjaavat tätä tutkimusta. Subjektiivisuutta on vaikea välttää (Eskola & Suoranta 1998:20). Mielenosoituksista uutisoitiin neutraalisti, mutta osa teoista, kuten Torniossa nähty KKK-liikkeen jäsen, tuomittiin (Kaleva 29.9.2015) ja Suomen mainetta suvaitsevana maana pohdittiin (Akimo 29.9.2015). Kempeleen raiskaustapausta seurattiin tarkasti, mutta leimaamalla turvapaikanhakijoita: uutisissa mainitaan muiden turvapaikanhakijoiden olleen “järkyttyneitä uutisista ja heihin kohdistuneista ennakkoluuloista ja peloista” (Niemitalo 29.11.2015). 1.12 Kempeleen tapahtumien vuoksi marssineet Hiukkavaaran turvapaikanhakijat taas pyrkivät erottamaan itsensä ongelmallisista turvapaikanhakijoista: ”Emme hyväksy niitä maahanmuuttajia, jotka raiskaavat tai tekevät muita rikoksia Suomen kansaa vastaan” (Kaleva 2.12.2015). Kalevan uutisointi tavallaan pyrkii pehmentämään pakolaiskriisin negatiivisia puolia. Yhtenä esimerkkinä on 22.10 pääkirjoitus, jossa Irakin vaarallisuutta paluumaana painotetaan, vaikka maahanmuuttovirasto oli juuri saanut valmiiksi uuden turvallisuuskatsauksen, jossa Irak ilmoitetaan turvalliseksi paluumaaksi (Kaleva 22.10.2015).

Kaleva uutisoi saamastaan palautteesta, jossa sitä oli kritisoitu maahanmuuttomyönteisestä uutisoinnista (Kaleva 27.9.2015; Paavola 25.10.2015) Se aikoi jatkossakin julkaista “paikkansa pitäviä uutisia” (Kaleva 27.9.2015). Demokratia toteutuu parhaiten sananvapauden kautta, mutta median velvollisuus on katsoa, ettei se vahvista esimerkiksi vähemmistöjä loukkaavia asenteita ja arvoja (Nieminen & Pantti 2005:31). Näin ollen Kalevassa julkaistujen uutisten ja juttujen, myös mielipidekirjoitusten, linja pysyttäytyi mahdollisimman asiallisessa keskustelussa.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Aineistosta löytyivät suojelun ja auttamisen teemat (Avulias Oulu), aggression ja rajoittamisen teemat (Uhkakuvien Suomi), sekä turvapaikanhakijoiden omiin kokemuksiin keskittyvät teemat (Turvapaikanhakijan näkökulma Teemoja korostetaan aineistossa eri tavoin eri aikoina. Auttaminen, vapaaehtoisuus ja turvapaikanhakijan hätä korostuvat aineiston alkupäässä, kun taas tarkkailujakson loppupuolella pakolaispolitiikan kestävättömyys, pelko suomalaisuuden puolesta ja jyrkentyvät mielipide-erot korostuvat. Aineisto noudattaa täten mediakriisin normaalia sykliä, jossa kriisin ratkaisemisen yritystä seuraa ilmiöön turhautuminen ja sen kokeminen liian vaikeaksi ja kalliiksi korjata (Downs 1972).

Uutisaineistossa korostuu myötämielinen kanta turvapaikanhakijoihin ja pakolaisiin, mutta sillä on myös suppea käsittelynäkökulma: uutiset keskittyvät kertomaan tietoa ainoastaan kiinnostavista asioista (maahanmuutto ja ulkomaalaisviranomaiset mediassa 1992). Esimerkiksi vapaaehtoistoiminnasta ja resurssipulasta uutisointi väheni sen jälkeen, kun turvapaikanhakijoiden saapumismäärät Oulussa kutistuivat, vaikka toiminta eittämättä jatkui.

Oulu reagoi nopeasti kriisiin perustamalla hätämajoitusyksiköitä ja organisoimalla vapaaehtoisten toimintaa kaupunginhallituksen (Oulun kaupungin henkilöstökertomus 2015) ja vastaanottokeskuksien tukiyhdistyksen toimesta. Aineistossa korostuivat myös monet Oulun seudulla vaikuttavat säätiöt, seurat ja ryhmät, kuten Oulun diakonissalaitos, Suomen punaisen ristin Oulun jaosto, kyläyhdistykset ja erilaiset urheilu- ja harrasteseurat. Oulusta rakentui kuva avuntahtoisena ja toiminnallisena keskuksena, joka otti hoitaakseen Pohjois-Pohjanmaan alueen turvapaikanhakijat liki yksin.

Nouseva tulijoiden määrä sai aikaan mediapaniikin (Horsti 2005:90) tiedotusvälineissä ja turvapaikanhakijat koettiin uhaksi suomalaiselle yhteiskunnalle ja sen tulevaisuudelle. Pelko purkautui mielenosoituksina ja ääriryhmien suosion nousuna eritoten myöhemmin

syksyllä, kun turvapaikanhakijoiden tulo maahan oli jo alkanut rauhoittua. Myös turvapaikanhakijat osoittivat mieltään, sekä nostaen esiin järjestelmän epäkohtia, että tuomiten negatiiviseksi koettua käytöstä muiden turvapaikanhakijoiden osalta. Turvapaikanhakijoiden tarinoissa korostui halu integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kalevan uutisointi pitäytyi neutraalissa uutisoinnissa, mutta oli silti maahanmuutolle myönteistä. Vaikka se uutisoi paljon myös pakolaiskriisin negatiivisista puolista, kuten Kempeleen raiskaustapauksesta ja häiriökäyttäytymisestä vastaanottokeskuksissa, ne tuomiten, huomio pyrittiin enimmäkseen kiinnittämään tulijoiden hätään ja avuntarpeeseen. Kalevassa julkaistiin vain muutamia puhtaasti maahanmuuttokriittisiä juttuja. Mikään aineisto ei voi olla puhtaasti objektiivinen, mutta nähdäkseni Kaleva pyrki tähän hyvän uutiskäytännön mukaisesti.

Tämä tutkimus pyrkii luomaan pohjaa syvemmälle tutkimukselle ja tarjoamaan kokonaiskuvaa pakolaiskriisin etenemisestä, siihen vastaamisesta ja sen vaikutuksesta Oulussa. Sen tarjoamaa kuvaa voi esimerkiksi verrata muiden kuntien tilanteeseen, tai tarkastella Oulun turvapaikkapolitiikan ja -arvojen muutosta ennen ja jälkeen syksyn 2015.

LÄHTEET

Kirjallisuuslähteet

- Adams, P. C. (2009). *Geographies of media and communication*. 262s. Fabulous printers Pte Ltd, Singapore.
- Berti, B. (2015). The Syrian refugee crisis: regional and human security implications. *Strategic Assessment* 17:4, 41–53.
- Brekke, J-P. (2014). Stuck in Transit: Secondary migration of asylum seekers in Europe, national differences and the Dublin regulation. *Journal of refugee studies* 28:2, 145–162.
- Cresswell, T. (2006). *On the move, mobility in the modern Western world*. 327s. Taylor & Francis Group.
- Darling, J. (2016). Forced migration and the city: irregularity, informality, and the politics of presence. *Progress in human geography* 41:2, 178–198
- Downs, A. (1972). Up and Down With Ecology: The Issue Attention Cycle. *Public Interest*. 28, 38–51.
- European commission (2014). *A common European asylum system*. 12s. Publications Office of the European Union.
- Eskola, J. & J. Suoranta (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 6. p. 266s. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.
- Fernandez, L. & J. Olson (2011). To live, love and work anywhere you please: Arizona and the struggle for locomotion. *Contemporary political theory* 10, 415–417.
- Fingeroos, O. (2016). Mitä perheenyhdistäminen tarkoittaa? *Teoksessa* Fingeroos, O.; Tapaninen, A-M. & M. Tiilikainen (toim.): *Perheenyhdistäminen, kuka saa perheen Suomeen, kuka ei ja miksi?* 65–88. Tallinna Raamatutrukikoja OU, Tallinna.
- Gill, N. (2010). New state-theoretic approaches to asylum and refugee geographies. *Progress in human geograph.* 34:5, 626–645.
- Greussing, E. & H., G., Boomgaarden. (2017). Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe’s 2015 refugee crisis. *Journal of ethnic and migration studies* 43:11, 1749–1774.

- Haara, P. (2012). Poliittinen maahanmuuttokeskustelu Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa. *Teoksessa* Maasilta, M. (toim.): *Maahanmuutto, media ja eduskuntavaalit*. 52–86. Tampereen yliopistopaino Oy, Tampere.
- Halla, T. (2007). Psykkisesti sairas maahanmuuttaja. *Duodecim* 2007:123. 469–475.
- Hannula, M. (2011). Maassa maan tavalla, maahanmuutokritiikin lyhyt historia. 240 s. Otava, Keuruu.
- Hansen, S. & H. Holm (2016) Kun kuntaan tulee pakolaisia. *Teoksessa* Gothóni, R. & u. Siirto (toim.): *Pakolaisuudesta kotiin*. 159–188. Printon Trukikoda, Tallinna.
- Hatton, T. J. (2016). The common European asylum system – The role of burden sharing. *Ifo dice report*. 14:4, 9–13.
- Heino, H. (2017). Varautuminen tuleviin turvapaikanhakijoihin. *Teoksessa* Jauhiainen, J. S. (toim.): *Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa*. Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitoksen julkaisuja no 5. 143–156.
- Heisbourg, F. (2015). The strategic implications of the Syrian refugee crisis. *Global politics and strategy* 57:6, 7–20.
- Helve, O., Tuomisto, K., Tiittala, P. & T. Puumalainen. (2016). *Turvapaikanhakijoiden terveydenhuollon toteutuminen 2015 – 2016. Raportti kyselystä vastaanottokeskuksille*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 19/2016. 36 s.
- Helppolainen, J. (2016). *Turvapaikanhakijoihin kohdistuva vihapuhe - kansalliset sosiaalisen median keskustelupalstoilla*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. 29 s.
- Horsti, K. 2005. *Vierauden rajat. Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*. 316 s. Tampereen yliopistopaino Oy, Tampere.
- Hurme, A. (2008). *Pakolaisena Suomessa, Tutkimus Pohjois-Suomessa asuvien pakolaisten etnisestä identiteetistä ja siihen vaikuttavista tekijöistä*. Pro gradu – tutkielma. Maantieteen laitos. Oulun yliopisto. 93 s.
- Jalava, J., Vaittinen, E., Harju, H. & I. Saarela (2010). Kidutettujen kuntoutuspalvelut -projektin vaikuttavuuden arviointi. *Kuntoutussäätiö, Arviointiraportteja 3/2010*. 54 s. Yliopistopaino, Helsinki.

- Jauhiainen, J. S. (2017). Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa. *Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitoksen julkaisuja* no 5. 188s.
- Jauhiainen, J. & K. Suorsa (2005). Kansainvälistyvä Oulu - kohti monikulttuurista Oulua. *Teoksessa* Jauhiainen, J. & K. Suorsa (toim.): *Kansainvälistyvä Oulu - monikulttuurinen Oulu*. Nordia 1/2005. 9-12.
- Juntunen, M. (2016). Poikkeustilan sukupolvet, irakilaispakolaisuus Suomessa. *Työ- ja elinkeinotoimiston julkaisuja*. 31/2016. 93s. Lönnberg Print & Promo.
- Jämsä, T. (2016). *Turvapaikanhakijoiden kasvavan määrän tuomat haasteet majoittamisen näkökulmasta Oulun alueella*. Opinnäytetyö. Liiketalous. Oulun ammattikorkeakoulu. 59 s.
- Keskimäki, I., Nykänen, E. & H. Kuusio (2014). Paperittomien terveystalvelut Suomessa. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos*. 11/2014. 81s. Juvenes Print -Suomen yliopistopaino Oy, Tampere.
- Kmak, M. (2015.) Between citizen and bogus asylum seeker: management of migration in the EU through the technology of morality. *Social Identities* 21:4, 395–409.
- Koistinen, L. (2017). Turvapaikanhakijoiden tulo Euroopan unioniin ja Suomeen vuonna 2015. *Teoksessa* Jauhiainen, J. S. (toim.): *Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa*. Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitoksen julkaisuja no 5. 19–30.
- Koistinen, L. & J. S. Jauhiainen (2017). Turvapaikanhakijoiden hallinta. *Teoksessa* Jauhiainen, J. S. (toim.): *Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa*. Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitoksen julkaisuja no 5. 31–48.
- Koponen, J. (2015). *Maahanmuuttajat sekä maahanmuutto- ja monikulttuurisuuskeskustelu sanomalehden sivuilla*. Prp gradu –tutkielma. Valtiontieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. 117 s.
- Kuosma, T. (2016). *Turvapaikka ja pakolaisasema: kansainvälisen suojelun periaatteet*. 196s. Nordbooks, Kemi.
- Lang, S. & I. Vendelin (2005). Turvapaikanhakijat ja pakolaiset Oulussa. *Teoksessa* Jauhiainen, J. S. & K. Suorsa (toim.): *Kansainvälistyvä Oulu - monikulttuurinen Oulu*. Nordia 1/2005. 67-78.

- Laihia, M.-L. & S. Siirto (2016) Turvapaikanhakijoiden vastaanotto – toteutuvatko ihmisoikeudet? *Teoksessa* Gothóni, R. & U. Siirto (toim.): *Pakolaisuudesta kotiin*. 113-138. Printon Trukikoda, Tallinna.
- Lebuhn, H. (2013). Local border practices and urban citizenship in Europe, exploring urban borderlands. *City* 17:1, 37–51.
- Marucco, C. (2017) Turvapaikanhakijoiden arkipäivä. *Teoksessa* Jauhiainen, J. S. (toim.): *Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa*. Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitoksen julkaisuja no 5. 85–102.
- Maskonen, H. (2016). *Turvapaikanhakijoiden työllistyminen osana kotouttamista*. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Hyvinkää. 112 s.
- Merisalo, M. (2017). Internet, sosiaalinen media ja mobiilisovellukset turvapaikanhakijoiden kotouttamisessa ja muuttopäätöksissä Suomessa. *Teoksessa* Jauhiainen, J. S. (toim.): *Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa*. Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitoksen julkaisuja no 5. 103–118.
- Mitchell, D. (1961). *The right to the city, social justice and fight for public space*. 269s. The Guilford Press, New York 2003.
- Myllylä, K. (2008). *Kasvattaako kielikylypy monikulttuurisuuteen? Narratiivinen tutkimus 6. -luokkalaisten suhtautumisesta maahanmuuttajiin*. Pro Gradututkielma. Kajaanin opettajankoulutusyksikkö. Oulun yliopisto. 78 s.
- Neumayer, E. (2004). Asylum destination choice - what makes some Western European countries more attractive than others. *European Union politics* 5:2, 155–180.
- Nieminen H. & M. Pantti (2004). *Media markkinoilla, johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen*. 2p. 213s. Loki-Kirjat, Helsinki.
- Nikunen, K. (2016). Hopes of hospitality: media, refugee crisis and the politics of a place. *International journal of cultural studies* 19, 161–176.
- Oulun kaupungin henkilöstökertomus (2015). 27s. Painatuskeskus, Oulu.
- Oliver, M. B., Dillard J. P., Bae K. & D. J. Tamul (2012). The effect of narrative news format on empathy for stigmatized groups. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 89:2, 205–224.

- Ostrand, N. (2015). The Syrian refugee crisis: a comparison of responses by Germany, Sweden, the United Kingdom and the United States. *Journal of migration and human security* 3:3, 255–279.
- Pakaslahti, S. (2014). *Valmiuksia vastaanottoon, ketteryyttä kotouttamiseen? - alueellisen maahanmuuton kehittämishanke Alman väliarviointi*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. 110s.
- Pautola, H-M. (2017). *Kirkon vapaaehtoistyöntekijät turvapaikanhakijoiden keskuudessa, kokemuksia perehdyttämisestä*. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pieksämäki. 44s.
- Parhiala, P. & S. Raulo. (2016). Pakolaiset maailmamme kuvana. *Teoksessa* Gothóni, R. & U. Siirto (toim.): *Pakolaisuudesta kotiin*. 21–40. Printon Trukikoda, Tallinna.
- Pitkänen, J-V. (2016). *Somalimaahanmuuttajien työllistymisen esteet Suomessa*. Opinnäytetyö, Liiketalouden koulutusohjelma, Haagia-Helia ammattikorkeakoulu Oy.
- Purra, R. (2016). *Kansainvälinen pakolaisinstituutio ja valtioiden mahdollisuudet - imagon suojelusta rajojen suojeluun*. 46s. Suomen Perusta.
- Reese, S. D. (2016). The new geography of journalism research, levels and spaces. *Digital Journalism* 4:7, 816–826.
- Rentola, M. (2010). *Vaikuta mediassa, kirjoittamisen keinot tutuksi*. 192 s. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu.
- Roeh, I. (1989). Journalism as storytelling, coverage as narrative. *The American Behavioral Scientist* 33:2, 162–168.
- Salo, M. (2005). *Suomi suomalaisille, argumentit maahanmuuttoa vastaan Suomessa vuosina 1990-2003*. Pro gradu –tutkielma. Poliittisen historian laitos. Turun yliopisto. 56s.
- Sanyal, R. (2012). Refugees and the city: an urban discussion. *Geography Compass* 6:11, 633–644.
- Schuster, L. (2005). A Sledgehammer to crack a nut: deportation, detention and dispersal in Europe. *Social policy & Administration* 39:6, 606–621.
- Siikajoen kunnantiedote (8/2015) Siikasanomat. 20s.

- Spicer, N. (2008). Places of exclusion and inclusion: Asylum-seeker and refugee experiences of neighbourhoods in the UK. *Journal of ethnic and migration studies* 34:3, 491–510.
- Steinbock, D. J. (1999). The refugee definition as law: issues of interpretation. *Teoksessa* Nicholson, F. & P. Twomey (toim.): *Refugee rights and Realities*, s. 13 – 36, Cambridge University Press.
- Söderling, I. (2008). Muuttoprosessit ja kulttuuriset kohtaamiset. *Teoksessa* Kivistö, J. & A. Sorsa-Vainikka (toim.): *Pakolaisuus ja Väestöliikkeet -nykyisyyttä ja historiaa*, Kansainvälisyyskasvatuksen erikoisjulkaisu 5. 4–0.
- Tanner, A. & L. Koivisto-Khazaal (2009). *Maahanmuutto- ja ulkomaalaisviranomaiset mediassa*. 238s. Tampereen yliopistopaino, Tampere.
- Tarviainen, L. (2016). Pakolaispolitiikka ja lainsäädäntö pääpiirteittäin – näkökulmana haavoittuvuus. *Teoksessa* Gothóni, R. & U. Siirto (toim.): *Pakolaisuudesta kotiin*. 59–76s. Printon Trukikoda, Tallinna.
- Thielemann, E. & C. Armstrong (2013). Understanding European asylum cooperation under the Schengen/Dublin system: a public goods framework, *European Security* 22:2, 148–164.
- Thielemann, E. & M. Hobolth (2016). Trading numbers vs. rights? Accounting for liberal and restrictive dynamics in the evolution of asylum and refugee policies. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 42:4, 643–664.
- Tuomi, J. & A. Sarajärvi (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 11. p. 182s. Hansaprint Oy, Vantaa.
- Vink, M. (2002). European immigration politics - review article. *West European Politics* 25:3, 203–10.
- Von Bell, M. (2016). *Eurooppa hukkuu pakolaisturvaan - pakolais- ja turvapaikanhakijauutisointia Ilta-Sanomissa ja Helsingin Sanomissa 1.-30.9.2015*. Opinnäytetyö. Journalismin koulutusohjelma. Haagia-Helian ammattikorkeakoulu Oy. 23 s.
- VTV (2015). Maahanmuuttajaoppilaat ja perusopetuksen tuloksellisuus. *Tarkastuskertomus 12/2015*. 73 s. Lönnberg print & promo, Helsinki.
- Whittaker, D., J. (2006): *Asylum seekers and refugees in the contemporary world*. 144s, Routledge, London.

Internetlähteet

- Amnesty (2015). Syyrian pakolaiskriisi numeroina. [<https://www.amnesty.fi/syyrian-pakolaiskriisi-numeroina/>](https://www.amnesty.fi/syyrian-pakolaiskriisi-numeroina/) Käyty 6.3.2017.
- ELY (2017). Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta kunnittain vuonna 2017. [< http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/21629340/Tyottomuus_kunnittain_+01-06-2017.pdf/510a2468-8a49-4e20-ac87-f3f25be33e91>](http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/21629340/Tyottomuus_kunnittain_+01-06-2017.pdf/510a2468-8a49-4e20-ac87-f3f25be33e91) Käyty 5.9.2017.
- Global Clinic (2017). ”Jokaiselle hoitoa ketään syrjimättä.” [< www.globalclinic.fi>](http://www.globalclinic.fi) Käyty 5.8.2017.
- Humanitaarista suojelua ei myönnetä enää (2016). Lehistötiedotteet, Migri. [<http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehistotiedotteet/lehistotiedotteet/1/0/humanitaarista_suojelua_ei_myonnetta_enaa_uudet_maalinjaukset_afganistanista_irkista_ja_somaliasta_67589>](http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehistotiedotteet/lehistotiedotteet/1/0/humanitaarista_suojelua_ei_myonnetta_enaa_uudet_maalinjaukset_afganistanista_irkista_ja_somaliasta_67589) Käyty 4.9.2017.
- Irakissa hämmästellään Suomen käsitystä turvallisesta Bagdadista (2016). YLE 31.8.2016. [<http://yle.fi/uutiset/3-9130879>](http://yle.fi/uutiset/3-9130879) Käyty 3.5.2017.
- Korpikari (2016). Oulun vastaanottokeskus 8.9.2016. [<https://www.avi.fi/documents/10191/5501603/Jenni_Korpikari_Vastaanoton_tilanne.pdf/fadad444-b9e3-4411-b610-6fa87e794761>](https://www.avi.fi/documents/10191/5501603/Jenni_Korpikari_Vastaanoton_tilanne.pdf/fadad444-b9e3-4411-b610-6fa87e794761) Käyty 29.8.2017.
- Kotini on täällä –kotouttamisohjelma 2013 -2017 [<https://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=32f15a41-9446-4dd0-bcc9-6f9a428bd3e0&groupId=526368>](https://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=32f15a41-9446-4dd0-bcc9-6f9a428bd3e0&groupId=526368) Käyty 20.8.2017.
- Kalevakonserni (2017). Tuotteet ja palvelut. [<https://www.kalevakonserni.fi/tuotteet-ja-palvelut/>](https://www.kalevakonserni.fi/tuotteet-ja-palvelut/) Käyty 5.9.2017.
- Löytönen, T. (2007). Sosiaalisen konstruktionismin lähtökohdat. [<http://www.xip.fi/tutkija/0402b.htm>](http://www.xip.fi/tutkija/0402b.htm) Käyty 20.8.2017.
- Migri: Käsittelyajat (2017). Turvapaikkahakemuksen käsittelyaika arvioidaan puhuttelussa.

http://www.migri.fi/nain_palvelemme/kasittelyajat/kasittelyajat_-_kansainvalinen_suojelu/1/0/turvapaikkahakemuksen_kasittelyaika_arvioidaan_puhuttelussa_54130> Käyty 23.8.2017.

Migri: Käännyttäminen (2017). Käännyttäminen.

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/kaan_nyttaminen> Käyty 23.8.2017.

Migri: Lupatyypit (2017). Lupatyypit.

<http://www.migri.fi/oleskeluluvat/lupatyypit>> Käyty 14.9.2017.

Migri: Maahanmuuton historia (2017). Migrin ja sen edeltäjien historia pähkinäkuoressa.

http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/maahanmuuton_historiaa/historia_pahkina_nkuoressa> Käyty 19.2.2016.

Migri: Sanasto (2017). Sanasto. < <http://www.migri.fi/medialle/sanasto>> Käyty 14.9.2017.

Migri: Tutkimatta jättäminen (2017). Tutkimatta jättäminen.

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/hakemuksen_kasittely/tutkimatta_jattaminen> Käyty 23.8.2017.

Migri: Turvapaikan hakeminen (2017). Turvapaikan hakeminen.

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen> Käyty 23.8.2017.

Migri: Turvapaikka- ja pakolaistilastot (2015). Turvapaikka- ja pakolaistilastot.

http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka-_ja_pakolaistilastot> Käyty 19.2.2016.

Migri: Työnteko-oikeus (2017). Turvapaikanhakijan työnteko-oikeus.

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/tyonteko-oikeus> Käyty 23.8.2017.

Migri: vastaanottotoiminta (2017). Vastaanottokeskuksia on eri puolella Suomea.

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/vastaanottotoiminta/vastaanottokeskukset> Käyty 23.8.2017.

Nuori mies aiheutti järkytystä naisten suihkutiloissa (2016). Kaleva 16.1.2016.

<http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/nuori-mies-aiheutti-jarkytysta-naisten-suihkutiloissa-turvapaikanhakijoille-porttikielto-vesi-jatuliin/717596/>> käyty 24.8.2017.

Odl: Kuntoutus (2017). Kidutettujen kuntoutus.

https://www.odl.fi/fi/odl_saatio/kidutettujen_kuntoutus/ Käyty 4.9.2017.

Ouka: Koulutus (2017). Maahanmuuttajien opetus. <https://www.ouka.fi/oulu/koulutus-ja-opiskelu/maahanmuuttajien-opetus> käyty 1.9.2017.

Ouka: Maahanmuuttajat (2017). Maahanmuuttajat.

<https://www.ouka.fi/oulu/kohderyhmat/maahanmuuttajat> Käyty 1.9.2017.

Ouka: Oulun aikuislukio (2017). Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opetus

Oulun aikuislukiossa. <https://www.ouka.fi/oulu/oulun-aikuislukio/maahanmuuttajien-opetus> Käyty 1.9.2017.

Ouka: Villa Victor (2017). Tervetuloa Villa Victoriin!

<https://www.ouka.fi/oulu/villavictor> Käyty 29.8.2017.

Oulun kaupunki: ouka.fi Käyty 1.9.2017.

Oulu perusti tilapäisen järjestelykeskuksen kylmän keskelle tuleville

turvapaikanhakijoille (2015). YLE 8.9.2015. <https://yle.fi/uutiset/3-8287842>
Käyty 4.9.2017.

Refugees welcome Finland (2017). Ryhmän Facebook-ilmoitus 6.7.2017. <https://fi-fi.facebook.com/refugeeswelcomefinland/posts/1348790728568105>

Käyty 6.8.2017.

Sisäministeriö (2017). Maahanmuuton toimijat ja vastuu.

<http://intermin.fi/maahanmuutto/toimijat-ja-vastuut> Käyty 4.9.2017

Ulkomalaisten määrä tuplaantui Oulussa kymmenessä vuodessa - määrän odotetaan

lisääntyvän (2015). YLE 13.5.2015. <https://yle.fi/uutiset/3-7993039> Käyty 5.8.2017.

UNHCR (2017). <http://www.unhcr.org/> Käyty 4.9.2017.

Aineistolähteet

Ahola, H. (22.9.2015) Faktaa ja tarinoita maahanmuutosta

Ahola, H. (29.8.2015) Suomi mainostaa ettei ovi ole auki

Akimo, M. (4.9.2015) Oululaisilta löytyy halua auttaa

- Akimo, M. (8.9.2015) Yöpäivystäjä tarjoaa teetä
- Akimo, M. (10.9.2015) Asiat selvitetään moneen kertaan
- Akimo, M. (19.9.2015a) "Kunpa olisimme vielä onnellisia"
- Akimo, M. (19.9.2015b) Tehostettu valvonta alkaa ensi viikolla
- Akimo, M. (24.9.2015) Somalinuori: rasismi vähentynyt
- Akimo, M. (29.9.2015) Piinapenkki: Mureniko maine?
- Akimo, M. (7.10.2015) Pelastakaa Lapset avaa ryhmäkodin
- Akimo, M. (23.10.2015) Ex-pakolainen auttaa muita
- Akimo, M. (1.12.2015) Hakuprosessi kesti kuorman
- Akimo, M. (11.12.2015) SPR:n tiimi purkaa tarkastusruuhkaa Muhoksella
- Ervasti, A. (5.9.2015a) Varastotkin muutettu majoitustilaksi
- Ervasti, A. (5.9.2015b) Avainsanassa on suuri hätä
- Ervasti, A. (11.9.2015) Hätämajoitustiloissa hyvä sisäilma
- Ervasti, A. (23.9.2015) Keskus aloitti täydellä teholla
- Ervasti, A. (29.9.2015) Päätös tukiasuntolasta kiinnosti muhoslaisia
- Ervasti, A. (8.11.2015) Kastellin asukkaiden kohtalo auki
- Ervasti, A. (10.12.2015) Ouluun voi tulla myös palautuskeskus
- Ervasti, A. (18.12.2015) Monikulttuurista juhlaa
- Ervasti, A. (20.12.2015) Mielenosoittajien määrä yllätti
- Gorschkow-Saloranta, E. (6.12.2015) "Olen ylpeä kansainvälisyydestäni"
- Hakkarainen, J. (19.11.2015) Turvapaikkachat keräsi satoja kysymyksiä somessa
- Hakkarainen, P. (28.11.2015) Salliiko poliisi katupartiot?
- Happonen, R. (6.9.2015) Majoittajan täytyy sopia tehtävään
- Havula, J. (29.8.2015) Pakolaisia koteihin? Taviskin voi auttaa
- Hölttä, K. (22.9.2015) Orpo väläytti Suomen rajan sulkemista, se ei silti ole ensisijainen vaihtoehto
- Hölttä, K. (19.12.2015) Lapset odottavat koulua jo kärsimättöminä
- Hölttä, K. (24.12.2015) Turvapaikanhakijoiden käsissä liikaa aikaa ja hätää
- Hölttä, K. & L. Nurmi. (8.9.2015) 24 tunnin pikakäännytykselle vihreää valoa
- Hölttä, K. & N. Paavola. (10.10.2015) Maahanmuuttajien etuudet heikkenemässä
- Juupaluoma, J. (30.8.2015) Uuden elämän eteisessä
- Jurkka, J. (17.10.2015a) Tulkit ja terveydenhoitajat tiukassa

Jurkka, J. (17.10.2015b) Oulun Onnelaan nuoria

Juuma, S-R. (22.8.2015) Ouluun tullaan bussilla Ruotsista

Kaleva (2.8.2015) Hallituskin huolestui ääriliikkeiden väkivallasta

Kaleva (18.8.2015) Pakolaiskriisi haastaa EU:n

Kaleva (26.8.2015) Malttia turvapaikkapuheisiin

Kaleva (30.8.2015) Maahanmuuttajien kielen taitoihin panostetaan

Kaleva (3.9a.2015) Huutava pula hätämajoituspaikoista

Kaleva (3.9b.2015) Oulunjoen seurakunta tarjoaa tilojaan

Kaleva (4.9.2015) Kolmas hätämajoitusyksikkö ehkä Ouluun

Kaleva (6.9.2015) On aika astua esiin, hiljainen enemmistö

Kaleva (7.9.2015) Vastaanottokeskuksiin kerätään pesutarpeita

Kaleva (10.9.2015) Eurooppa jakautuu vaarallisesti

Kaleva (11.9.2015) Kakkonen: järjestelykeskus Ouluun

Kaleva (18.9.2015) Vastaanottokeskuksiin kerätään kenkiä ja heijastimia

Kaleva (20.9.2015) Poliisi alkaa tarkastaa rajan ylittäviä

Kaleva (25.9.2015) Vihdoinkin järkeviä päätöksiä

Kaleva (27.9.2015) Sopeutumista yksillä, totuttautumista toisilla

Kaleva (29.9.2015) Suomen hyvä maine vaarassa

Kaleva (6.10.2015) Oululaispoliitikoille maahanmuuttokoulutusta

Kaleva (7.10.2015) Päivärinteen tukiryhmä etsii lisää vapaaehtoisia

Kaleva (13.10.2015) Tornioon yritettiin ehkä tulla veneellä

Kaleva (22.10.2015) Painetta yhteiseen EU-linjaan

Kaleva (24.10.2015a) Kuntapäätäjät: Maahanmuutto ei nosta kunnallisveroa

Kaleva (24.10.2015b) Vihapuhe voi viedä vihatekoon

Kaleva (13.11.2015) SPR nopeuttaa terveystarkastuksia

Kaleva (2.12.2015) Turvapaikanhakijat kiitosmarssilla Oulussa

Kaleva (9.12.2015a) Myllytulliin tukiasumisyksikkö

Kaleva (9.12.2015b) Suomi karsii etuja

Kaleva (10.12.2015) Ote kiristyy, ihmisarvo säilykseen

Kallio, H. (4.9.2015) "Tiedätkö miten saisin perheeni tänne?"

Kallio, H. (9.9.2015) Lapissa kovin paine

Kallio, H. (20.9.2015a) Poliisi saattaa aloittaa bussien tarkastukset

- Kallio, H. (20.9.2015b) Ihmisketju sulki rajan Torniossa
- Kallio, H. (2.10.2015) Pakkoasetus turvapaikanhakijoista repii hallitusta
- Kallio, H. (13.11.2015) Ruotsissa ratkeaa, tarvitaanko Suomessa telttoja
- Kallio, H. (9.12.2015) “Haluaisin löytää raskasta työtä”
- Kalliokoski, M. (15.11.2015) Torniossa ei vielä muutoksia
- Kalliokoski, M. (28.11.2015) “Kuukausi on liian lyhyt aika oppia kieltä”
- Kalliokoski, M. (4.12.2015) Osaan perheenyhdistämisistä kova tuloraja
- Kalliokoski, M. (9.12.2015) Suomi lopettamassa humanitaarisen suojelun
- Kempainen, S. (26.8.2015) Vastaanottokeskus: katastrofaalinen tilanne
- Kempainen, S. (8.9.2015) Vaatetulva työllistää vapaaehtoisia
- Kempainen, S. (18.9.2015) Tuomiokapitulilta ohjeet auttajien jaksamiseen
- Keränen, T. (26.11.2015) Turvapaikanhakijoille lisää koulutusta
- Klementtilä, P. (15.10.2015) Työteliäs maahanmuuttaja olisi eduksi
- Klementtilä, P. (3.12.2015) Turvapaikanhakijat kokoon
- Klementtilä, P. & P. Rahko (3.12.2015) Asiakaskortit askarruttavat
- Laine, L. (2.12.2015a) Porttikielto ravintoloihin
- Laine, L. (2.12.2015b) Huhu uimahallikiellosta ei pidä paikkaansa
- Laine, L. (11.12.2015) Oulun kouluihin tietopaketti kulttuurieroista
- Laine, L. (27.12.2015) Oulun vuosi 2015
- Laine, L. & H. Murtovaara (9.9) Viisi väitettä turvapaikanhakijoista
- Laurokari, A. (18.9.2015) Paperittomien hoitoon halutaan muutosta
- Marjanen, A. (18.12.2015) Pakolaiskriisin hoidossa tie tukkoon
- Miettunen, S. (24.10.2015) Suomeen kutsuttu
- Mikkola, A. (23.9.2015) Oulun poliisi purki muuttovyöryn
- Mikkola, A. (5.11.2015) Miksi tulijat ja romanit nipussa?
- Mikkola, A. (10.12.2015) Työtehtävien löytäminen haasteellista
- Mikkonen, E. (21.11.2015) Hätämajoitusyksiköistä vastaanottokeskuksia
- Murtovaara, H. (15.9.2015) Pohjois-Suomen rajavalvontaa kiristetään
- Murtovaara, H. (14.10.2015) 13 kysymystä maahanmuutosta
- Murtovaara, H. (13.11.2015) Kastellin yksikössä arki jatkuu rauhallisena
- Myllykoski, T. (18.8.2015) Ruukki täyttyy vauhdilla
- Myllykoski, T. (31.8.2015) Tekemistä löytyy, jos löytyy maksaja

Myllykoski, T. (17.11.2015) ODL avaa lisää alaikäisten vastaanottoyksiköjä
Nieminen, R. (11.8.2015) SVL:n vaarallisuus tiedetty
Nieminen, R. (14.11.2015) Ruotsi odottaa tarkastusten vaikutuksia
Niemitalo, M. (9.9.2015) "Nyt voisin ottaa oluen", tulija huokaa
Niemitalo, M. (25.9.2015) Pakkoasetus odottaa valmiina
Niemitalo, M. (27.9.2015) Mistä väki uusiin keskuksiin?
Niemitalo, M. (23.10.2015a) Palautusten hinta tuplaantuu ja kasvaa siitäkkin
Niemitalo, M. (23.10.2015b) "Irakissa ei voi elää turvassa"
Niemitalo, M. (29.11.2015) Katse silmiin ei tarkoita kyllä
Nurmi, L. (27.10.2015) Tulijoiden ei uskota saavan töitä
Nurmi, L. (28.11.2015) Jo kuukauden jälkeen saisi mennä töihin
Nurmi, L. (6.12.2015) Suomi muuttuu, vaikka moni ei haluaisi
Oksala, S. (16.10.2015) Kirjastot voisivat kotouttaa pakolaisia
Paavola, N. (10.9.2015) Kotoutus alkaa asunnosta
Paavola, N. (22.9.2015) Lapin SPR: Etelän kunnille vastuuta
Paavola, N. (6.10.2015) Ilman rokotuksia tuhkarokolla olisi nyt hyvä sauma
Paavola, N. (25.10.2015) Toimittajan saama palaute on entistä hyökkäävämpää
Peuhkuri, L. (19.9.2015) Tulomaa Unkari otti sormenjäljet - Kazem sai hädön
Pirttikoski, R. (12.9.2015) Poliisi: Järjestelykeskuksella kiire
Pirttikoski, R. (25.9.2015) Turvapaikanhakijoita virtaa myös opintielle
Rauhala, T. (19.8.2015) Suomen koulu vaikea maahanmuuttajille
Rosvall, M. (13.10.2015) "Jos joudun palaamaan Irakiin, minut tapetaan"
Ruohonen, A. (21.9.2015) Haluatko auttaa? Kudo villasukat turvapaikanhakijalle
Rättilä, M. (29.10.2015) Kirkkokin kotouttajana
Salminen, K. (6.9.2015) Rasistileima läjähtää herkästi
Sankala, K. (8.9.2015) Valtuusto turvapaikan äärellä
Simojoki, N. (29.12.2015) Ilmapiiri muuttunut selvästi
STT (28.9.2015) Kahdeksan laittoman maahantulon järjestämistä viikossa
Turkki, K. (21.10.2015) Irakin pakolaisturvaan tulee jatkossa tulppa
Turkki, K. (15.12.2015) Saksan lautoista uusi pakolaisreitti Suomeen
Turkki, K. (30.12.2015) Pieniin pakolaismääriin on ihan turha tuuduttautua
Vainio, J. (27.11.2015) Poliisi: tulijat profiloitava

Väisänen, A. (21.9.2015) Yhteys kotiin on puhelimen varassa

Wallenius, D. (29.8.2015) Pakolaiskriisi lisää auttamisintoa